

การบริหารงานของเทศบาลนครธนบุรี

การก่อตั้งการปกครองระบบเทศบาลชั้นนั้น นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบันฝึกสอนการปกครองประชาธิปไตยโดยระบบรัฐสภาแล้ว วัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เพื่อดำเนินกิจการต่าง ๆ สนองความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลอีกด้วย ในการดำเนินกิจการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนี้ กฎหมายเทศบาลได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้เทศบาลจัดทำขึ้น ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

๑. หน้าที่ของเทศบาล

ลักษณะของหน้าที่เทศบาลที่จะจัดทำนั้น กฎหมายได้กำหนดขึ้นมากน้อยตามชั้นของเทศบาล เทศบาลตำบลซึ่งเป็นเทศบาลเล็กก็มีหน้าที่น้อยกว่าเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ซึ่งมีหน้าที่มากขึ้นทั้งจำนวนและขอบเขตที่จะต้องจัดทำ หน้าที่เหล่านี้แบ่งออกเป็นหน้าที่ที่ต้องทำและหน้าที่ที่อาจกระทำ สำหรับหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ต้องจัดทำนั้นจัดเป็นหน้าที่ที่สำคัญอันจำเป็นต่อการกินที่อยู่ดีของประชาชนในเขตเทศบาล ซึ่งเทศบาลมีภาระผูกพันจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อให้ประชาชนในเทศบาลทุกชั้นได้รับบริการอย่างน้อยในขั้นต่ำที่ทุกคนควรจะได้รับ ส่วนหน้าที่ที่อาจกระทำได้นั้น เป็นกิจการที่มีความสำคัญรองลงมา กฎหมายจึงไม่ได้บังคับให้ต้องกระทำ แต่ถ้ามหาความสามารถจะกระทำได้อีกให้ดำเนินการได้ทันที ก่อนที่จะศึกษาถึงวิธีดำเนินการของเทศบาลบางหน้าที่ สมควรที่จะได้ทราบว่ากฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่อย่างไรบ้าง ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้.-

ก. เทศบาลตำบล มีหน้าที่ที่ต้องทำภายในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้.-

๑. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
๒. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
๓. รักษาความสะอาดของถนน ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
๔. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

๕. ให้มีเครื่องใช้ในการคัมเพลิง
 ๖. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
 ๗. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบล
 อนึ่ง นอกจากหน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ต้องกระทำแล้ว เทศบาลตำบลอาจ
 จัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาลของตนได้ดังต่อไปนี้คือ.-

๑. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา ตลาด โรงฆ่าสัตว์ ท่าเทียบเรือ
ท่าข้าม สุสาน และฌาปนสถาน
๒. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
๓. ให้และบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
๔. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
๕. เทศพาณิชย์^๑

ข. เทศบาลเมือง มีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้^๒

๑. กิจการที่ต้องกระทำของเทศบาลตำบล
๒. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
๓. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
๔. ให้มีและบำรุงสถานที่พิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
๕. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
๖. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
๗. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

^๑ พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖, มาตรา ๕๐ - ๕๑

^๒ พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖, มาตรา ๕๓

นอกจากนี้เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจการใด ๆ ดังต่อไปนี้ก็ได้^๓.-

๑. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม สุสานและฌาปนสถาน
๒. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
๓. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
๔. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
๕. ให้มีการสาธารณสุข
๖. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
๗. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
๘. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
๙. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะและสวนสัตว์
๑๐. เทศพาณิชย์

ค. เทศบาลนคร มีหน้าที่ที่ต้องทำเช่นเดียวกับเทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง และมีหน้าที่เพิ่มขึ้นคือ.-

๑. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
 ๒. กิจการอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข^๔
- และอาจจัดทำกิจการอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกับเทศบาลเมือง^๕

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเทศบาลนครยังมีหน้าที่ที่ต้องกระทำและอาจกระทำดังต่อไปนี้.-

๑. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
๒. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
๓. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย

^๓ พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖, มาตรา ๕๔

^๔ พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖, มาตรา ๕๖

^๕ พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖, มาตรา ๕๗

๔. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
๕. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
๖. ให้อาหารผู้ได้รับการศึกษาอบรม
๗. ให้น้ำสะอาดหรือการประปา
๘. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
๙. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
๑๐. ให้มีและบำรุงสถานที่พิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
๑๑. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
๑๒. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าและแสงสว่าง
๑๓. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์แม่และเด็ก
๑๔. กิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นเกี่ยวกับการสาธารณสุข
๑๕. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม สุสานและฌาปนสถาน
๑๖. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
๑๗. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
๑๘. ให้มีการสาธารณสุข
๑๙. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
๒๐. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
๒๑. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะหรือสวนสัตว์
๒๒. เทศพาณิชย์

จะเห็นได้ว่าเทศบาลนครนนทบุรีมีหน้าที่ที่ต้องกระทำและอาจกระทำมากมายหลายอย่างกว่าเทศบาลตำบล และเทศบาลเมือง ทั้งนี้ เนื่องจากเหตุผลที่ว่าเทศบาลนครนนทบุรีเป็นชุมชนที่หนาแน่น ความต้องการของประชาชนในด้านความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อการกินดีอยู่ดีก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว ฉะนั้น กฎหมายจึง กำหนดให้เทศบาลต้องทำหน้าที่หลายอย่างดังกล่าวมาแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ที่กฎหมายบังคับให้เทศบาลจัดทำขึ้นนั้น ขณะนี้เทศบาลนครนนทบุรีก็ได้จัดทำอยู่เกือบทุกประการ และได้พยายามขยายงานออกเรื่อย ๆ เพื่อให้ครบทุกประการตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

สำหรับกิจการบางอย่างที่เทศบาลนครธนบุรียังมีได้ดำเนินการนั้น ก็ได้มีหน่วยงานอื่นของส่วนกลางดำเนินการอยู่แล้ว เช่น เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อย การดับเพลิง ก็มีตำรวจเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ การส่งเสริมการทำมาหากิน ก็มีกรมประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานอื่นจัดทำอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการสะดวกและเหมาะสมกว่าที่เทศบาลจะดำเนินการเอง ดังนั้น เทศบาลจึงไม่ต้องเข้าดำเนินการ เพราะเป็นการก้าวท้าวและทำงานซ้อนกันมากเกินไป เทศบาลเพียงแต่เป็นผู้ให้การสนับสนุนเท่านั้น

ในการดำเนินการกิจการต่าง ๆ ของเทศบาลตามหน้าที่นั้น ก็มีหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการดังจะกล่าวต่อไป

๒. การจัดส่วนการบริหารของเทศบาลนครธนบุรี

ในการปกครองระบบเทศบาลนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สภาเทศบาล ทำหน้าที่ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินการปกครองและคณะเทศมนตรีทำหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ถ้าหากมีบุคคลเพียง ๒ ประภพนี้เท่านั้นก็ไม่อาจจะดำเนินการของเทศบาลไปได้ ฉะนั้น เพื่อให้การดำเนินการของเทศบาลเป็นไปได้อย่างสะดวกและสามารถเสนอบริการแก่ประชาชนได้ กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีส่วนการบริหารงานของเทศบาลและพนักงานประจำเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาล ซึ่งอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีพนักงานประจำที่สำคัญสองตำแหน่ง คือ ปลัดเทศบาลและสมุหบัญชี ๒ ส่วนตำแหน่งอื่นอาจจัดตั้งขึ้นได้ตามความจำเป็นของกิจการ ๗

สำหรับจำนวนพนักงานประจำนี้ ในเทศบาลขนาดเล็กอาจจะมีเพียง ๒ ตำแหน่งเท่านั้น โดยคณะเทศมนตรีเป็นผู้ดำเนินการวางแผนและควบคุมการบริหารกิจการให้สำเร็จวัตถุประสงค์ตามความต้องการของท้องถิ่น ส่วนปลัดเทศบาลก็รับผิดชอบงานประจำทั้งหมดของเทศบาล เช่น งานสารบรรณ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี และรับผิดชอบงานที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใด สมุหบัญชีก็มีหน้าที่ในการคำนวณ

และเกี่ยวกับภาษีที่เป็นส่วนของเทศบาล และรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการบัญชีภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของปลัดเทศบาล และมีหน้าที่ช่วยเหลือปลัดเทศบาลในการเตรียมร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีให้คณะเทศมนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ ๖ ตำแหน่งนี้แล้ว ตำแหน่งที่ประจำมีอยู่ทุกเทศบาลอีกตำแหน่งหนึ่งคือ ตำแหน่งนายช่างเทศบาล

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดส่วนการบริหารงาน เพื่อดำเนินกิจการตามหน้าที่ของเทศบาลนั้น เนื่องจากเทศบาลในประเทศไทยมีอยู่ถึง ๑๒๐ แห่ง แต่ละแห่งก็มีสภาพและฐานะแตกต่างกันไป แม้จะอยู่ในประเภทเดียวกัน แต่ก็อาจแตกต่างกันในด้านอาณาเขต ความหนาแน่นของประชากร รายได้ สภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความต้องการในบริการต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น เทศบาลที่ตั้งอยู่ริมน้ำย่อมต้องการท่าข้าม ท่าเทียบเรือ ซึ่งตรงข้ามกับเทศบาลที่ไม่มีแม่น้ำ ก็ย่อมต้องการถนนแทนท่าเทียบเรือ เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน ปัจจัยในด้านรายได้ก็มีผลต่อการดำเนินกิจการของเทศบาลด้วย เทศบาลที่มีรายได้น้อยก็ย่อมจะให้บริการได้น้อย ความจำเป็นในการจัดส่วนบริหารก็ไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องมีส่วนบริหารมาก หรือแม้จะมีความต้องการมาก ก็ไม่อาจจัดส่วนบริหารให้ได้มาก เพราะขาดกำลังเงิน ในทางตรงข้ามเทศบาลที่มีรายได้มากก็ให้บริการได้มากและหลายชนิด ความจำเป็นในการจัดรูปส่วนบริหารก็มักเป็นเงาตามตัวไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ หลักเกณฑ์ในการจัดรูปส่วนการบริหารของเทศบาลจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการเงินและความต้องการในบริการและขนาดของเทศบาลเป็นสำคัญ ฉะนั้น เพื่อความสะดวกในการจัดส่วนการบริหารและการกำหนดอัตราพนักงานประจำของเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจึงได้แบ่งชั้นของเทศบาลออกเป็น ๔ ชั้น โดยถือจำนวนเงินรายได้จริง (ไม่รวมเงินอุดหนุนเทศบาล) เป็นหลักการสำคัญในการกำหนดว่า เทศบาลชั้นใดจะมีส่วนการบริหารกี่ส่วน และแต่ละส่วนจะมีฐานะเป็นกองหรือแผนก รวมทั้งเป็นการกำหนดด้วยว่าตำแหน่งหัวหน้าส่วนนั้นจะเป็นชั้นใด

การจัดส่วนการบริหารของเทศบาลทั้ง ๔ ชั้น ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้. --

๔ กระทรวงมหาดไทย, ระเบียบ ก.ท. ว่าด้วยระเบียบส่วนการบริหารของเทศบาล และระเบียบขอทำความตกลงกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนพนักงานประจำ

ตารางกำหนดชั้นและส่วนบริหารของเทศบาล

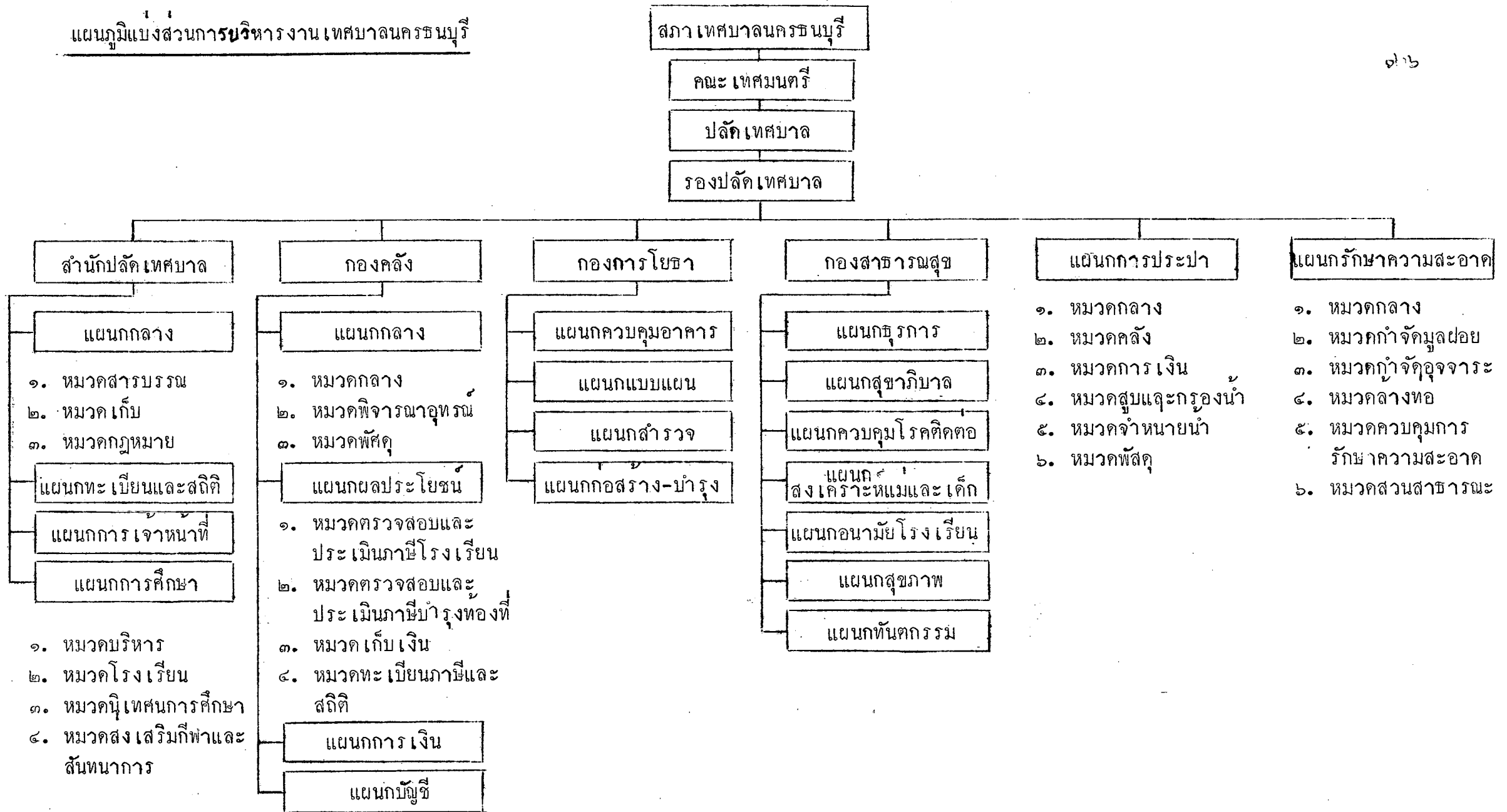
ชั้นของเทศบาล	มีรายได้คิดเป็นบาท	ส่วนบริหารที่อาจจัดตั้งขึ้นได้
๑	เกินกว่า ๒๐,๐๐๐,๐๐๑	๑. สำนักปลัดเทศบาล ๒. กองคลัง ๓. กองผลประโยชน์ ๔. กองสาธารณสุข ๕. โรงพยาบาล ๖. กองตำรวจและดับเพลิง ๗. กองช่าง ๘. กองการไฟฟ้า ๙. กองการประปา ๑๐. กองการขนส่ง
๒	๑,๐๐๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐,๐๐๐	๑. สำนักปลัดเทศบาล (รวมส่วนตำรวจ และดับเพลิง) ๒. กองคลัง (รวมส่วนผลประโยชน์) ๓. กองสาธารณสุข ๔. โรงพยาบาล (อาจรวมกองสาธารณสุข) ๕. กองช่าง ๖. กองการไฟฟ้า ๗. กองการประปา ๘. กองการขนส่ง
๑ ๒ ๑	๑ ๒ ๑	๑ ๒ ๑

โดยหลักเกณฑ์เหล่านี้ เทศบาลนครธนบุรีซึ่งมีรายได้เกินกว่า ๒๐ ล้านบาท
จึงแบ่งส่วนบริหารออกเป็นกองและแผนกหลายหน่วยดังนี้.-

๑. สำนักปลัดเทศบาล แบ่งเป็น ๔ แผนก ๗ หมวด
 ๒. กองคลัง แบ่งเป็น ๔ แผนก ๖ หมวด
 ๓. กองการโยธา แบ่งเป็น ๔ แผนก
 ๔. กองสาธารณสุข แบ่งเป็น ๗ แผนก
 ๕. แผนกการประปา แบ่งเป็น ๖ หมวด
 ๖. แผนกรักษาความสะอาด แบ่งเป็น ๖ หมวด
- ปรากฏตามแผนภูมิดังต่อไปนี้.- ๑๐

๕ เทศบาลนครธนบุรี, คำชี้แจงประกอบการปรับปรุงส่วนบริหารของ
เทศบาลใหม่

๑๐ ที่มา เทศบาลนครธนบุรี, การแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล
นครธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙

จากแผนภูมิดังกล่าว ส่วนบริหารต่าง ๆ ของเทศบาลนครธนบุรี มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินกิจการดังต่อไปนี้.-

๒.๑ สำนักปลัดเทศบาล

มีหน้าที่ดำเนินกิจการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของเทศบาล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เกี่ยวกับการสารบรรณของเทศบาล การเลขานุการ อ.ก.ท.เทศบาล อันได้แก่การเก็บและรักษาเอกสารของเทศบาล เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี ตลอดจนหน้าที่อื่น ๆ ที่มีใ้กำหนดไว้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะทำทะเบียนประวัติ ของพนักงานเทศบาลทั้งสามัญ วิสามัญ ตรวจสอบคุณสมบัติและพื้นความรู้ของบุคคลที่จะมาเป็นพนักงานเทศบาล ดำเนินกรเกี่ยวกับการสอบแข่งขันและสอบคัดเลือกพนักงานเทศบาล เพื่อบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งที่ว่าง ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบ การดั่งโทษทางวินัย การบรรจุ โอน ของพนักงานเทศบาล รวมทั้งการดูแลสถานที่ทำงานของเทศบาลโดยทั่วไป มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาให้เด็กในเขตซึ่งบังคับตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษาได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและจัดให้ประชาชนในเขตเทศบาลได้รับการศึกษาอบรม นอกจากนี้ก็มีงานเกี่ยวกับการทะเบียนราษฎรในเขตเทศบาล เช่น ทะเบียนสำมะโนครัว ทะเบียนคนเกิดและคนตาย ทะเบียนบ้าน เป็นต้น ๑๑

การดำเนินกิจการอยู่ภายใต้การควบคุมและบังคับบัญชาของปลัดเทศบาลแบ่งส่วนการบริหารตามลักษณะของงานในความรับผิดชอบของสำนักปลัดเทศบาลออกเป็น ๔ แผนก ดังนี้.-

๑. แผนกกลาง
๒. แผนกการเจ้าหน้าที่
๓. แผนกทะเบียนและสถิติ
๔. แผนกการศึกษา

๑๑ เทศบาลนครธนบุรี, การแบ่งส่วนบริหารเทศบาลนครธนบุรี พ.ศ.

แต่ละแผนกมีหน้าที่รับผิดชอบและดำเนินงานดังต่อไปนี้.-

๑. แผนกกลาง มีหน้าที่ส่วนใหญ่ในงานสารบรรณ ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดเทศบาลนครธนบุรี ดำเนินการและรับผิดชอบงานในหน้าที่เลขานุการที่ประชุมหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ งานประชุมสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี งานเรื่องราวร้องทุกข์และชี้แจงชาวหนังสือพิมพ์ งานธุรการทั่วไป การติดตามเร่งรัดงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ตรวจสอบและพิจารณาให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ และนโยบายของคณะเทศมนตรี รวบรวมระเบียบข้อบังคับ คำสั่งหรือกฎหมายที่เทศบาลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ งานอื่น ๆ ซึ่งมีระเบียบระบุให้อยู่ในหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาล จะต้องรับผิดชอบดำเนินการ และงานที่มีอยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ

ในการดำเนินกิจการเหล่านี้ให้อยู่ภายใต้ความควบคุมและรับผิดชอบของหัวหน้าแผนก และได้แบ่งหน่วยการดำเนินการออกเป็น ๓ หมวด แต่ละหมวดมีหน้าที่รับผิดชอบและดำเนินงานดังนี้.-

ก. หมวดสารบรรณ มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานดังนี้.-

๑. งานสารบรรณทั่วไป
๒. งานรับหนังสือทั่วไปจากหน่วยราชการต่าง ๆ และองค์การภายนอก รวมทั้งจากเอกชน
๓. การติดตามและเร่งรัดงาน
๔. ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของเทศบาล
๕. งานโต้ตอบหนังสือกับหน่วยราชการต่าง ๆ องค์การและเอกชนทั่วไป
๖. งานที่มีอยู่ในหน้าที่ของกองใดกองหนึ่งโดยเฉพาะ
๗. จัดทำทะเบียนคณะเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล
๘. งานเกี่ยวกับการประชุมสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี และหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ของเทศบาล
๙. งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์

ข. หมวดเก็บ มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บรักษาบรรดากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและเอกสารต่าง ๆ ของเทศบาล ตลอดจนการตรวจคน

ค. หมวดกฎหมาย มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานดังต่อไปนี้.-

๑. ตรวจร่างสัญญาต่าง ๆ และร่างสัญญาของเทศบาล
๒. เป็นที่ปรึกษากฎหมายของเทศบาลทุกเรื่องที่เป็นปัญหาด้านกฎหมาย
๓. สอบสวนเกี่ยวกับวินัยพนักงานเทศบาล
๔. เป็นนายวาทะคดีของเทศบาล

๒. แผนกการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานดังต่อไปนี้ ^{๑๖}

๑. การควบคุมอัตรากำลัง
๒. จัดทำทะเบียนพนักงานเทศบาล รวมทั้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงทะเบียนประวัติพนักงานเทศบาล
๓. กำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนพนักงานประจำ
๔. ตรวจสอบคุณสมบัติและพื้น ขามรู้ของบุคคลที่จะมาเป็นพนักงานและและลูกจ้างของเทศบาล
๕. ดำเนินการสอบแข่งขัน สอบคัดเลือกและคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งที่ว่างของเทศบาล
๖. ดำเนินการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนอันดับขึ้นเงินเดือน ปรับอัตราเงินเดือนตามกฎหมาย ตลอดจนการโอน การย้าย
๗. การพิจารณาความดีความชอบ การลงโทษทางวินัยพนักงานเทศบาล
๘. การอบรมพนักงานเทศบาล

๓. แผนกทะเบียนและสถิติ มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานต่อไปนี้.-

๑. ดำเนินการตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕
๒. ให้ความร่วมมือและประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสอบทะเบียนบ้าน
๓. จัดรวบรวมสถิติ รูป ค้างชั้นและกราฟต่าง ๆ ไว้ใช้ประโยชน์ในราชการ

^{๑๖} เทศบาลนครขอนแก่น, "คำชี้แจงประกอบกรปรับปรุงส่วนการบริหารของเทศบาลใหม่" ประจำปีงบประมาณ ๒๕๐๘

๔. ควบคุมการดำเนินงานของแขวงทะเลเบียด่าง ๆ ซึ่งแยกจำหน่ายงาน ออกไปบริการแก่ประชาชนรวม ๘ แขวง คือ.-

- ก. สำนักงานทะเลเบียด่างดินแขวงชนบุรี
- ข. สำนักงานทะเลเบียด่างดินแขวงคลองสาน
- ค. " " " บางกอกใหญ่
- ง. " " " บางกอกน้อย
- จ. " " " ภาษีเจริญ
- ฉ. " " " บางขุนเทียน
- ช. " " " คลองตัน

๕. จัดทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาจังหวัด

๖. ควบคุมและจัดทำทะเบียนเกี่ยวแก่สุสานและฌาปนสถาน

๘. แผนกการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในชั้นประถมศึกษาให้เด็ก ในเขตบังคับตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา ได้รับการศึกษาอบรม การดำเนินกิจการของ แผนกศึกษานับเป็นงานใหญ่และสำคัญมาก ได้แบ่งหน่วยการบริหารดังต่อไปนี้คือ.-

- ก. หมวดบริหาร
- ข. หมวดโรงเรียน
- ค. หมวดนิเทศก์
- ง. หมวดส่งเสริมกีฬาและสันทนาการ

แต่ละหมวดมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินกิจการดังต่อไปนี้.- ๑๓

๑๓ เทศบาลนครชนบุรี, "คำชี้แจงประกอบการปรับปรุงส่วนการบริหาร เฉพาะแผนกการศึกษา" ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๕

- ก. หมวดบริหาร มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานดังต่อไปนี้.-
๑. หน้าที่ทั่วไป ตรวจสอบความถูกต้อง ให้คำแนะนำควบคุมให้ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผน และข้อบังคับออกคำสั่งหรือวินิจฉัยเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยทั่วไป
 ๒. หน้าที่ธุรการงานฝ่ายการศึกษา ได้แก่การจัดสถานที่ทำงาน จัดแบ่งงาน จัดประเภทงาน กำหนดตัวบุคคลให้ปฏิบัติงาน ควบคุมการปฏิบัติงานในสำนักงาน กำหนดส่วนงานสารบรรณทั่วไป ทำงบประมาณรายได้ รายจ่าย รับส่งเบิก ถอน การจ่ายเงิน การพัสดุครุภัณฑ์ ทะเบียนบัญชีการเงิน ทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ หลักฐานการเงิน การจัดการก่อสร้างและซ่อมแซมสถานที่ ติดต่อกับสำนักราชการ สำนักงานองค์การ ร้านค้า และประชาชน โดยทั่วไป ปกครองพนักงาน ขอบบรรจุแต่งตั้งการโอน การให้ออก การขอความเห็นความดีความชอบ การทำจรรยาบรรณของพนักงานครู การเลื่อนเงินเดือน การสอบสวนพิจารณาความผิด การจัดทำสถิติต่าง ๆ งานเกี่ยวกับพิธีการ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
- ข. หมวดโรงเรียน มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินงานดังต่อไปนี้.-
๑. หน้าที่ทั่วไป ควบคุมการดำเนินงานจัดเด็กอายุในเกณฑ์บังคับให้เข้าศึกษาเล่าเรียนตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา ตรวจสอบและแนะนำการปฏิบัติงานของสำนักศึกษาธิการแขวงและโรงเรียน งาน-ครูสภาของครู ประสานงานกับคณะอำนวยการโรงเรียนและกรรมการศึกษาจัดทำสถิติเกี่ยวกับงานการศึกษา
 ๒. หน้าที่ทางวิชาการ ปฏิบัติงานตามแผนการศึกษาชาติ ปรับปรุงโรงเรียน การจัดตั้งโรงเรียน วางโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา การจัดการสถานที่เล่าเรียน การจัดเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน การจัดเกี่ยวกับประมวลการสอน การจัดทำตารางการสอน การจัดเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน การจัดเกี่ยว

กับแบบเรียน การขยายชั้นเรียน การจัดครูทำการสอน การดูแลผู้ออกขาด การจัดห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ การตรวจและควบคุมการสอบ การปกครองสมุทตะเบียน บัญชีหลักฐานต่างๆ ของโรงเรียน งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

หมวดโรงเรียนที่มีหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับความควบคุมดำเนินงานคือ .-

- (๑) สำนักศึกษาธิการแขวงธนบุรี
- (๒) สำนักศึกษาธิการแขวงบางกอกน้อย
- (๓) สำนักศึกษาธิการแขวงคลองสาน
- (๔) สำนักศึกษาธิการแขวงบางกอกใหญ่
- (๕) สำนักศึกษาธิการแขวงภาชีเจริญ
- (๖) สำนักศึกษาธิการแขวงตลิ่งชัน
- (๗) สำนักศึกษาธิการแขวงบางขุนเทียน
- (๘) โรงเรียนเทศบาล ๕๓ โรงเรียน

สำนักศึกษาธิการแขวงมีหน้าที่ปฏิบัติดังนี้ .-

๑. หน้าที่ทั่วไป ประสานงานกับคณะอำนวยการโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ

๒. จัดเด็กอายุในเกณฑ์บังคับตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา ให้ได้รับการศึกษา คือ แจงให้ผู้ใหญ่ปกครองนำเด็กอายุเข้าเกณฑ์มาเข้าโรงเรียน ควบคุมตรวจตราเด็กอายุในเกณฑ์บังคับให้เขาเรียนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา

๓. ควบคุมโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบในเรื่องการกำหนดหลักสูตรภาคเรียน วันหยุด การจัดการวางสอน สุขภาพของโรงเรียน เป็นต้น

๔. ปกครองครูให้อยู่ในระเบียบวินัย พิจารณาจำนวนครูว่าเหมาะสมกับนักเรียนหรือไม่ พิจารณาความดีความชอบของครู ให้การอบรมครู รวมทั้งการจัดทำทะเบียนครู สารวัตรศึกษาและภารโรง

๕. การเงินและพัสดุ คือ งานค่านับบัญชีการเงิน

๖. วิชาการ ส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ ให้กับครู

๓. การตรวจตราโรงเรียน
 ๔. การวัดผลการศึกษา
 ๕. จัดทำสถิติการศึกษา
- ค. หมวดนิเทศกรรมการศึกษา
๑. ปรับปรุงการสอนและนิเทศกรรมการศึกษา วิชาสามัญ วิชาพลศึกษา นาฏศิลป์ ชีวร้อง หัตถศึกษา
 ๒. ปรับปรุงวิธีการสอน การทำอุปกรณ์ประกอบการสอนวิชาต่าง ๆ
 ๓. วัดผลและวัดคุณค่าในการสอบ
 ๔. ช่วยเหลือครูประจำการในค่านต่าง ๆ
 ๕. ช่วยให้ความแนะนำในการบริหารโรงเรียน
 ๖. ทำการทดลองและวิจัยผลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
 ๗. เป็นเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการอบรม ส่งเสริมวิทยฐานะครู
 ๘. งานอื่น ๆ ที่มอบหมาย
- ง. หมวดส่งเสริมกีฬาและสันทนาการ
๑. หน้าที่ทั่วไป
(สันทนาการ) คัดตอบประสานงานกับคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานกิจการเด็กวัยรุ่น และคณะกรรมการศูนย์พักผ่อนหย่อนใจ ที่ได้จัดตั้งขึ้นตามหลักการดำเนินงาน
 ๒. หน้าที่ธุรการ
มีหน้าที่ควบคุมเจ้าหน้าที่ดำเนินงานของศูนย์เยาวชนแต่ละศูนย์ จัดอุปกรณ์เครื่องใช้ งานสารบรรณ การทะเบียน บัญชี และการเงินต่าง ๆ
 ๓. หน้าที่ทางวิชาการ
ควบคุมส่งเสริมวิชาการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พักผ่อนหย่อนใจให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

ทั้งนี้ มีหน่วยงานที่ขึ้นอยู่กับในความควบคุมดำเนินงาน คือ.-

- (๑) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจเยาวชนอัมพวา
- (๒) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจเยาวชนขุนจันทร์
- (๓) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจเยาวชนสุทธาราม
- (๔) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจเยาวชนสุวรรณาราม
- (๕) ศูนย์พักผ่อนหย่อนใจเยาวชนเวฬุราชินี
และศูนย์อื่น ๆ ที่จะเปิดเพิ่มขึ้นอีก

ในด้านการส่งเสริมกีฬานั้น หมวดส่งเสริมกีฬามีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ
ดังนี้.-

๑. หน้าที่ทั่วไป

ทำการส่งเสริมการกีฬาของนักเรียนและประชาชนตามนโยบายของรัฐบาล
ร่วมกับคณะกรรมการส่งเสริมการกีฬาสำหรับประชาชนของเทศบาลนครกรุงเทพ จัดเผยแพร่
วิธีเล่นและกติกาให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ในโรงเรียนและประชาชน

๒. หน้าที่ทางธุรการ

- (๑) เป็นเจ้าหน้าที่รับสมัครและจัดการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ของ
นักเรียนและประชาชนที่เทศบาลจัดขึ้น
- (๒) จัดเครื่องใช้และอุปกรณ์ เกี่ยวกับการกีฬาและดูแลสถานที่
- (๓) จัดให้มีและบำรุงสนามแข่งขันกีฬา
- (๔) ทำงานสารบรรณทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา
- (๕) เป็นเจ้าหน้าที่ประจักษ์สัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษา
- (๖) จัดของรางวัลและของที่ระลึก
- (๗) เป็นเจ้าหน้าที่เผยแพร่การแข่งขันกีฬา
- (๘) จัดทำเบียนสถิติและเอกสารเกี่ยวกับการกีฬา
- (๙) เป็นเจ้าหน้าที่ติดต่อและประสานงานกับบุคคล โรงเรียน สโมสร
สมาคม สำนักงานและองค์การอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกีฬา
- (๑๐) จัดทำงบประมาณเกี่ยวกับการกีฬาและเป็นเจ้าหน้าที่การเงิน

- (๑๑) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยในการแข่งขันกีฬา
- (๑๒) จัดให้มีเจ้าหน้าที่จัดให้มีการผู้ตัดสินกีฬา
- (๑๓) เป็นเจ้าหน้าที่จัดให้มีการผู้ตัดสินกีฬา
- (๑๔) เป็นเจ้าหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการงานจัดแข่งขันกีฬาและมอบรางวัลของที่ระลึก
- (๑๕) เป็นเจ้าหน้าที่จัดทำรายงานสรุปผลการแข่งขันกีฬาในรอบปี
- (๑๖) เป็นเลขานุการของคณะกรรมการแข่งขันกีฬา
- (๑๗) หน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ

๓. หน้าที่วิชาการ

- (๑) วางโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมการกีฬาต่าง ๆ
- (๒) จัดให้มีระเบียบกติกากการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ
- (๓) วางระเบียบการแบ่งงานของเจ้าหน้าที่หมวดส่งเสริมกีฬา
- (๔) อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถในด้านส่งเสริมกีฬา
- (๕) การจัดทำเอกสารวิชาการเกี่ยวกับการกีฬา

เมื่อพิจารณาจากการจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานปลัดเทศบาล และอำนาจหน้าที่ สรุปได้ว่าหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่ในฐานะ เป็นหน่วยช่วย (Auxiliary agency) ให้การอำนวยความสะดวกและการปฏิบัติหน้าที่ของสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีและปลัดเทศบาล ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินกิจการในหน้าที่ให้เป็นไปด้วยดี นอกจากจะเป็นหน่วยงานช่วยแล้ว ยังทำหน้าที่ในตำแหน่งการให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนในเขตเทศบาล และเกี่ยวกับกิจการทะเบียนราษฎร ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของเทศบาลอีกด้วย

๒.๒ กองคลัง

กองคลังมีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินของเทศบาล เช่น การรับจ่ายรักษาเงิน พัสดุและทรัพย์สิน การจัดทำงบประมาณและกิจการเกี่ยวกับการกู้เงินของเทศบาล จัดเก็บภาษีอากรธรรมเนียม และรายได้ประเภทอื่นอันมิได้

กำหนดว่าเป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด ตลอดจนการดูแลและจัดหาผลประโยชน์ในทรัพย์สินของเทศบาล แบ่งส่วนการบริหารออกเป็น ๔ แผนก คือ.-

๑. แผนกกลาง
๒. แผนกบัญชี
๓. แผนกการเงิน
๔. แผนกผลประโยชน์

๑. แผนกกลาง นอกจากมีหน้าที่ในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานสารบรรณแล้วยังทำหน้าที่ในการจัดหาหนังสือ วัสดุสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ ซ่อมแซม สิ่งของชำรุดเสียหาย ตลอดจนแนะนำตักเตือนควบคุม สอดส่องความประพฤติของพนักงานและเจ้าหน้าที่ในแผนกกลาง เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ ควบคุมดูแลสถานที่ทำงาน ควบคุมยานพาหนะทั้งทางบกและทางน้ำ ตลอดจนพนักงานขับรถยนต์ เรือยนต์ และช่างเครื่องให้คอยระวังรักษา รถ เรือ และเครื่องมือเครื่องใช้ประจำรถให้สะอาดและอยู่ในสภาพที่จะใช้งานได้ทันที และให้มีหน้าที่ประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ ให้กองคลังและหน่วยงานอื่นได้ดำเนินไปด้วยดี โดยมีหัวหน้าแผนกเป็นผู้ควบคุมรับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินกิจการในหน้าที่ของแผนกกลาง กองคลัง ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงแบ่งส่วนงานให้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ ๑๔

๑๔ ศรีโสภณ อเนกวานิช, บันทึกงานในหน้าที่แผนกกลาง กองคลัง และ
ข้อคิดเห็นในการปรับปรุง, (พิมพ์โรเนียว, พ.ศ. ๒๕๐๕) หน้า ๕ - ๗

ก. หมวดกลาง มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินการปฏิบัติควบคุมคนคว่ำ ตรวจสอบ กับปรึกษาเกี่ยวกับงานสารบรรณของกองคลัง ให้ดำเนินโดยมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ
๒. ควบคุมการมาทำงาน หยุดงาน รวมตลอดทั้งการจกรายงานประจำเดือน ประจำปีของพนักงานเทศบาล ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานอยู่ในกองคลัง
๓. ควบคุมแนะนำตักเตือน และสอดส่องความประพฤติการรักษาวินัยและการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งพนักงานเทศบาล และเจ้าหน้าที่สังกัดอยู่ในกองคลัง
๔. ดำเนินการจัดทำงบประมาณ จัดทำปรับปรุงตำแหน่งของกองคลัง ตามคำสั่งและระเบียบราชการที่วางไว้
๕. เป็นผู้ประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ ในกอง และกองอื่น ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ และหน่วยงานแผนกอื่นที่สังกัดกองคลัง เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความรวดเร็วเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ข. หมวดพัสดุ มีหน้าที่และรับผิดชอบดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. จัดให้มีและทำทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ สังกะฮาริมทรัพย์ บัญชีพัสดุ ตลอดจนสมุดประวัติยานพาหนะทางบก ทางน้ำ ของเทศบาล รวมทั้งควบคุมดูแลรักษา ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาทรัพย์สิน และให้มีการสำรวจตรวจสอบใหม่ใน เดือนกันยายนทุกปี
๒. ดำเนินการในเรื่องการจัดหาพัสดุ การจ้างเหมา รวมทั้งการเป็นเจ้าหน้าที่ในการประกวดราคา และตรวจสอบขนาดปริมาณ เพื่อลงในสมุดทะเบียนตาม (๑) และตามคำสั่งเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรี

๓. ความคุ้มครองไชยานพาหนะของเทศบาล ตลอดจนควบคุมพนักงานขับรถ - เรือของเทศบาล

๔. คำเนิการจัดหาน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่นและอุปกรณ์อื่น ๆ ให้เพียงพอแก่การใช้งานของเทศบาล และจ่ายให้แก่แผนกการต่าง ๆ ตามคำสั่ง

๕. ควบคุมดูแลสถานที่การเปิดและปิดที่ทำงาน การรักษาความสะอาด และอื่น ๆ รวมตลอดทั้งตัวเจ้าหน้าที่มอบหมายให้ปฏิบัติให้เรียบร้อยและรัดกุม

ค. หมวดพิจารณาและอุทธรณ์ มีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการพิจารณาสอบสวนและทำเรื่องราวขอรับเงินบำเหน็จบำนาญและเงินทดแทนต่าง ๆ

๒. แผนกการเงิน มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ ภายใต้การควบคุมและรับผิดชอบของหัวหน้าแผนก ๑๕

๑. ตรวจสอบใบนำส่ง ใบนำฝากหรือใบถอนเงินของกองหรือแผนกต่าง ๆ

๒. ตรวจสอบหลักฐานและใบสำคัญ จัดทำฎีกาเบิกจ่ายเงินของกองหรือแผนกต่าง ๆ/ ทั้งจัดทำฎีกาขอเบิกเงินเสนอหัวหน้ากองคลัง ปลัดเทศบาลลงนาม รวมทั้งนำเสนอเจ้าหน้าที่ตรวจเงินแผ่นดินตรวจผ่านจ่ายแล้วนำเสนอนายกเทศมนตรีลงนาม

๓. รับ - จ่ายเงินตามใบนำส่ง ใบฝาก หรือตามฎีกา และใบถอนเงินซึ่งได้ปฏิบัติและตรวจสอบถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยแล้ว

๔. จัดให้มีและทำบัญชีคุมยอดเงินงบประมาณของกองคลังและแผนกการต่าง ๆ

๑๕ โภษอด มุตตามระ, บันทึกเรื่อง การคลังของเทศบาลนครธนบุรี และการแก้ไขปรับปรุง, (พิมพ์โรเนียว, พ.ศ. ๒๕๐๕) หน้า ๒๓ - ๒๔ - ๒๕

๕. จัดใหม่และทำสมุดวางฎีกาเบิกเงินต่าง ๆ ของเทศบาล
 ๖. จัดใหม่และทำบัญชีตรวจเงินเดือนพนักงานเทศบาลและลูกจ้าง รวมตลอดทั้งสมุดทะเบียนจ่ายเงินเดือนพนักงานเทศบาล
 ๗. ปฏิบัติการนำฝาก การถอนเงินจากธนาคาร ตามระเบียบเทศบาลและกระทรวงมหาดไทย
 ๘. ทำฎีกาเบิกเงินจากจังหวัดและกระทรวงการคลัง
 ๙. ทำบัญชีงบเงินคงเหลือประจำวันเสนอกรรมการรักษาเงิน
 ๑๐. ทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายตามประมวลรัษฎากร นำส่งสรรพากร ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย
 ๑๑. ทำการหักเงินสะสมพนักงานเทศบาล ส่งฝากธนาคาร และหักเงินค่าฌาปนกิจเกษมชาติ แล้วนำส่งส่วนการปกครองท้องถิ่นตามระเบียบ
 ๑๒. เก็บและรักษาการรับและจ่ายเงิน ตลอดจนใบสำคัญต่าง ๆ ในหน้าที่ของแผนกการเงินให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยจัดใหม่สมุดบันทึกการเก็บค้ำย
 ๑๓. รับรองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดของแผนก
 ๑๔. ปฏิบัติงานอื่นให้ที่ใดรับมอบหมายเป็นบางครั้งบางคราว
๓. แผนกบัญชี มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการภายใต้การควบคุมรับผิดชอบของหัวหน้าแผนกดังต่อไปนี้ ๑๖
๑. จัดใหม่และทำทะเบียน สมุดบัญชี ตามระเบียบการทำบัญชีของเทศบาล ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย
 ๒. จัดใหม่และทำทะเบียนเงินออม - เงินสะสม รวมตลอดทั้งสมุดเงินสะสมประจำตัวพนักงานและคอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องเรียบร้อยอยู่เสมอ

๓. จัดทำรายงานประจำสัปดาห์ ประจำเดือน และประจำปี และรายงานการเงินอย่างอื่นของเทศบาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และความถ่วงการของทางราชการ

๔. สำรวจตรวจสอบบัญชีและเอกสารการเงินของแผนกการต่าง ๆ ตามคำสั่งเทศบาลหรือหัวหน้ากองการคลัง

๕. ควบคุมรับรองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสังกัดของเทศบาล

๖. ปฏิบัติงานอื่นใดที่ได้รับมอบหมายเป็นครั้งคราว

๔. แผนกผลประโยชน์ แบ่งส่วนงานออกเป็นหมวดตรวจสอบและประเมินภาษีโรงเรือน หมวดตรวจสอบและประเมินภาษีบำรุงท้องที่ หมวดเก็บเงิน และหมวดทะเบียนภาษีและสถิติ ให้หัวหน้าแผนกเป็นผู้ควบคุมรับผิดชอบและดำเนินงานในแผนกผลประโยชน์ดังนี้ ๑๗

๑. ดำเนินการตรวจสอบประเมิน เร่งรัดจัดเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่กฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้เทศบาลเป็นผู้อนุวรรตการ และเทศบาลมิได้ระบุให้เป็นที่ของแผนกการใดโดยเฉพาะ

๒. จัดให้มีใบเสร็จ สมุด บัญชี และทะเบียนการรับหรือนำส่งเงิน รวมทั้งบัญชีคุมรายตัวลูกหนี้ต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเรียบร้อย ซึ่งสามารถตรวจดูได้เสมอ

๓. จัดให้มีและทำบัญชีเงินคงเหลือให้กรรมการรักษาเงินตรวจสอบดูได้ทุกวัน

๔. ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามนัยข้อ ๑ ให้จัดให้มีบัญชีรับทะเบียนค่านเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และจัดให้มีทะเบียนกลาง การ์ด ขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจคนและคอยแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อย ซึ่งสามารถตรวจดูได้เสมอ

๕. บรรดาใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ เมื่อรับมาจากผู้ควบคุมพัสดุ กองคลังแล้วให้นำขึ้นทะเบียนไว้จ่ายแก่ผู้ใช้ และลงรับต้นขั้วคืนเมื่อใช้หมดให้ถูกต้องเรียบร้อย

๖. ควบคุมดูแลรักษาสถานที่ และเก็บเงินค่าจอกยานยนต์ตามเทศบัญญัติ
ให้เรียบร้อย

๗. ควบคุมดูแลตลอดจนดำเนินงานเกี่ยวกับสถานที่แห่งนครกรุงธน

๘. เก็บรักษาเอกสาร หลักฐาน เกี่ยวกับการเรียกเก็บภาษีอากรต่าง ๆ
รวมตลอดทั้งคนชั่ว โขเสรีจรับเงินต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเป็นปี ๆ

๙. ปฏิบัติงานอื่นใดที่จะมอบหมายให้เป็นครั้งคราว

กล่าวโดยสรุปกองคลังมีความสำคัญในราชการของเทศบาลเป็นอย่างมาก เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดหาเงิน จัดเก็บผลประโยชน์ของเทศบาล ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณให้แก่กองและแผนกการต่าง ๆ ของเทศบาล ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ กองสาธารณสุข

งานสาธารณสุขเป็นกิจการยิ่งสำคัญที่รัฐบาลและเทศบาลจำต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดีในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาลและป้องกันโรคติดต่อ การรักษาความสะอาดตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี เพื่อที่จะให้มีอายุยืนยาวยิ่ง ๆ ขึ้น โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอันดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ งานสาธารณสุขจึงเป็นวิทยาศาสตร์และศิลปแห่งการป้องกันโรค การทำให้ชีวิตยืนยาวและการส่งเสริมสุขภาพและสมรรถภาพโดยความพยายามของชุมชนที่จัดขึ้น เพื่อการสุขภาพของสิ่งแวดล้อม การควบคุมโรคติดต่อ การศึกษาในเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล การจัดบริการทางการแพทย์และพยาบาล ความรวดเร็วในการวินิจฉัยและป้องกันโรค และการพัฒนาการของสังคม ที่จะประกันให้ทุก ๆ คน มีมาตรฐานการครองชีพพอเหมาะแก่การดำรงไว้ซึ่งสุขภาพและความยืนยาวของชีวิตเขา^{๑๘} ให้พอเพียงทุกคนบรรลุถึงสิทธิในทางสุขภาพและความยืนยาวของชีวิตเขา

^{๑๘} สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว, งานสาธารณสุขของเทศบาลนครกรุงเทพ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, (คณะบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๐๔) หน้า ๔

กล่าวโดยสรุปงานสาธารณสุข ได้แก่งานที่เกี่ยวข้อง.-

๑. การควบคุมและรักษาโรคภัยไข้เจ็บและอุบัติเหตุอันตรายที่จะเกิดแก่ประชาชน
๒. การส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจให้สมบูรณ์
๓. การส่งเสริมให้ประชาชนมีการกินที่อยู่ดี
๔. ดำเนินวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีอายุยืนยาวและอยู่ในสภาพสังคมที่ดี

เมื่องานด้านสาธารณสุขมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนเช่นนี้ รัฐบาลและหน่วยการปกครองต่าง ๆ จำต้องจัดให้มีขึ้น โดยนัยนี้เทศบาลนครธนบุรีซึ่งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลความทุกข์สุขของราษฎรและพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ จึงมีความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณสุขของท้องถิ่นให้ทั่วถึงซึ่งถือเป็นหลักสำคัญอันหนึ่งของการจัดให้มีเทศบาลขึ้นในทุกประเทศ

หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรีนั้นได้แยกกองสาธารณสุข ซึ่งแบ่งส่วนบริหารออกเป็น ๘ แผนก และให้มีศูนย์บริการสาธารณสุขเป็นผู้ดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนในเขตเทศบาล

แผนกการทั้ง ๘ แผนกในกองสาธารณสุขได้แก่^{๑๘}

๑. แผนกศูรกรวร
๒. แผนกสุขภาพิบาล
๓. แผนกควบคุมโรคคิคคอด
๔. แผนกอนาามัยโรงเรียน
๕. แผนกสงเคราะห์แม่และเด็ก

^{๑๘} เทศบาลนครธนบุรี, การแบ่งส่วนบริหารของกองสาธารณสุข, กองสาธารณสุข เทศบาลนครธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๐๘

๖. แผนกสุขภาพ

๗. แผนกพันธุกรรม

แต่ละแผนกมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงานดังต่อไปนี้.-

๑. แผนกธุรการ แผนกธุรการมีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ การเงิน การงบประมาณของกอง จัดทำทะเบียนประวัติพนักงานและลูกจ้างของกอง ตลอดจนงานการบริหารงานบุคคลของกอง และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเรื่องราขอใบอนุญาต ต่อใบอนุญาตและเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการสาธารณสุข และทำหน้าที่ประสานงานของแผนกการต่าง ๆ ของกอง และที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น

๒. แผนกสุขาภิบาล การสุขาภิบาลเป็นงานสาธารณสุขประเภทที่จำเป็นสำหรับเทศบาลทุกแห่ง จะต้องปฏิบัติดำเนินการเพื่อประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่และดำเนินอาชีพโดยสะดวกสบายและเพื่อยังผลประโยชน์ที่ให้เกิดความเจริญแก่ท้องถิ่นเป็นนโยบายของรัฐ งานสุขาภิบาลหมายถึงงานในการควบคุมสิ่งต่าง ๆ ในวงแวกล้อมของมนุษย์ซึ่งเป็นอันตรายหรืออาจเป็นอันตรายต่อการพัฒนาของร่างกาย อนามัยและการดำรงชีวิตของมนุษย์ ^{๒๐} ฉะนั้น งานในหน้าที่และความรับผิดชอบของแผนกสุขาภิบาลจึงได้แก่ดังต่อไปนี้ ^{๒๑}

๑. ตรวจสอบแนะนำการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม
๒. ควบคุมสถานที่ประกอบกิจการค้า ซึ่งเป็นที่รังเกียจ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ
๓. ควบคุมสถานที่ประกอบการค้าอาหารและน้ำแข็งในสถานที่เอกชน
๔. ควบคุมตลาดเอกชน, ตลอดจนผู้ขายของในตลาด
๕. ควบคุมการทำน้ำแข็งเพื่อการค้า

^{๒๐} Ehler, V.M., & Steel, E.W., Municipal and Sanitation

(McGraw-Hill book Company, sixth edition, 1965) p. 3

^{๒๑} บุญชอบ สุคนธ์สิงห์, งานสุขาภิบาลเทศบาลนครธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๐๕ -

๖. ความคุมดูแลรักษา, แฉงลอย
๗. ความคุมสถานที่รับจ้างแฉงฉม, ฆางแฉงฉม
๘. ความคุมสุสานฉาปนสถาน
๙. ความคุมเหตุรำคาญ ซึ่งส่วนใหญเนื่องมาจากกลิ่น เสียง ฆะมา กวัน แฉง ความสั่นเส้ที่อน และสัศัว์ต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข
๑๐. ความคุมและพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการสุขาภิบาลของโรงงาน และ โรงงานอุตสาหกรรม ที่ยื่นเรื่องราวขออนุญาตก่อสร้างและขอเพิ่มเติมอาคาร
๑๑. ความคุมการสุขาภิบาลโรงเรียน
๑๒. ตรวจสอบน้ำแข็ง น้ำประปา
๑๓. ความคุมป้องกันอัคคีภัย โดยการแนะนำในการปลูกสร้างอาคารในค่าน สุขาภิบาลเพื่อความปลอดภัยจากอัคคีภัย
๑๔. ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง
๑๕. ปฏิบัติการอื่น ๆ ตามนโยบายของคณะเทศมนตรี
๓. แผนกควบคุมโรคติดต่อ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับ ^{๒๒}
 ๑. การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น ในเขตเทศบาล
 ๒. คำเนินการสอบสวนสาเหตุของการระบาดของโรคต่าง ๆ เพื่อให้การ ควบคุมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสืบสวนว่าในเขตเทศบาลมีผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อ เช่น วัณโรค กามโรค โรคเรื้อน หรือไม หากพบก็นำตัวมาให้การบำบัดรักษา หากผู้ป่วยมี อาการมากก็จัดการนำส่งโรงพยาบาลที่รักษาโรคนั้นโดยเฉพาะ คือ โรคเรื้อนนำส่งโรงพยาบาล โรงเรื้อนพระประแดง, วัณโรค นำตัวส่งโรงพยาบาลโรคปอดที่นนทบุรี เป็นต้น

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายแพทย์ วิเชียร เคลือบสุวรรณ ผู้ช่วยหัวหน้ากองสาธารณสุข เทศบาลนครธนบุรี, เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๑๑

๓. ควบคุมการฆ่าสัตว์และการจำหน่ายเนื้อสัตว์ โดยสัตวแพทย์ทำการตรวจ สัตว์ที่ฆ่าเพื่อจำหน่าย ณ โรงฆ่าสัตว์ นอกจากนี้ยังทำการตรวจเนื้อสัตว์ที่นำมาจำหน่ายใน ตลาดคควย

๔. ทำการกำจัดสัตว์พาหนะที่นำโรคติดต่อมาสู่คนและสัตว์ คือการกำจัดยุง แมลงวัน หนูและแมลงอื่น ๆ โดยบริการฉีด คี.ดี.ที.ตามบ้านเรือนของประชาชน ตลอดจน ตามตลาดต่าง ๆ รวมทั้งการพ่นยาฆ่าเชื้อต่าง ๆ ด้วย

๕. ให้ความร่วมมือกับสถานที่ราชการ ที่ทำการของเอกชนในการกำจัด สัตว์พาหนะนำโรคต่าง ๆ

๖. ให้ภูมิคุ้มกัน เช่น การฉีดวัคซีน ปลูกฝีเพื่อมีการระบาดของโรค

๗. ทำการจำกัดสุนัขเถื่อน และให้วัคซีนป้องกันโรคกลัวน้ำแก่สุนัขที่ เจ้าของขอรับบริการ

๘. ร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เพื่อควบคุมและป้องกัน โรคติดต่อที่มีอันตรายต่าง ๆ เช่น วัณโรค โรคเรื้อน กามโรค โดยมีเจ้าหน้าที่แพทย์และ พยาบาลของกรมอนามัยและของเทศบาลนครธนบุรีปฏิบัติร่วมกัน

๘. แผนกส่งเสริมแม่และเด็ก มีหน้าที่และความรับผิดชอบดำเนินงานดัง-
ต่อไปนี้.-๒๓

๑. สสำรวจและวิจัยสุขภาพอนามัยของครอบครัว

๒. ตรวจสุขภาพเด็ก

๓. ตรวจและบำบัดโรคให้แก่แม่และเด็ก

๔. ให้สุขศึกษาแก่แม่ถึงวิธีการป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของแม่และเด็ก

๕. ตรวจครรภ์และแนะนำการปฏิบัติตน การรับประทานอาหารในระยะ ตั้งครรภ์และระยะคลอดและภายหลังคลอด
๖. เยี่ยมและแนะนำมารดาหลังคลอดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตัวและวิธีเลี้ยงทารก
๗. ป้องกันโรคติดต่อโดยการปลูกฝี ฉีดยาแก่แม่และเด็ก
๘. ช่วยเหลือแนะแนวทางแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ
๙. ประสานงานกับหน่วยคลินิกพิเศษจากกระทรวงสาธารณสุขในด้านการควบคุมรักษาควบคุมโรค โรคผิวหนัง วัณโรค

๕. แผนกอนามัยโรงเรียน มีหน้าที่ให้บริการอนามัยโรงเรียนแก่โรงเรียนที่อยู่ในบริเวณความรับผิดชอบของศูนย์บริการ บริการอนามัยโรงเรียนประกอบด้วย ^{๒๔}

๑. ตรวจเด็กนักเรียนที่เจ็บป่วย ส่งเสริมสุขภาพและให้การบำบัดรักษาแก่นักเรียนที่โรงเรียน
๒. ให้ความคุ้มครองโรคแก่นักเรียนด้วยการปลูกฝี ฉีดวัคซีนป้องกันไข้ทรพิษ ไอกรน คอตีบ บาดทะยัก อหิวาตกโรค ไทฟอยด์ และวัณโรค
๓. ตรวจสุขภาพทั่ว ๆ ไปแก่นักเรียน
๔. ตรวจโรคตาและความผิดปกติของสายตาแก่นักเรียนรวมทั้งให้การรักษา
๕. สำนักรวจหิวบูบรินเทสต์ เพื่อหาอัตราการติดเชื้อวัณโรคในเด็กนักเรียน และการให้วัคซีน บี.ซี.จี. เพื่อป้องกันโรควัณโรคแก่เด็กนักเรียนในเขตเทศบาล
๖. ให้สุขศึกษา

^{๒๔} เทศบาลนครธนบุรี, การแบ่งส่วนบริหารของกองสาธารณสุข กองสาธารณสุข เทศบาลนครธนบุรี ๒๕๐๘ - ๒๕๐๘

๖. แผนกสุขภาพ มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพให้
 ผู้ศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แพทย์พยาบาลของศูนย์
 บริการทุกแห่ง ตลอดจนควบคุมทางเวชภัณฑ์และยาของกองสาธารณสุขด้วย นอกจากนี้ยัง
 ควบคุมห้องแล็ปตรวจเลือดและห้องเอกซเรย์ด้วย

๗. แผนกทันตกรรม มีหน้าที่ให้บริการทันตคนามัยแก่ประชาชน และนักเรียน
 ที่อยู่ในเขตเทศบาล โดยทันตแพทย์และพยาบาลทันตคนามัย

๘. ศูนย์บริการสาธารณสุข มีฐานะเทียบเท่าแผนก เป็นศูนย์กลางให้บริการ
 ในกิจการสาธารณสุขที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยแก่ประชาชนในเขตเทศบาล มี
 นายแพทย์เป็นหัวหน้าศูนย์ มีพยาบาลสาธารณสุข พยาบาล ทันตแพทย์ ทันตคนามัย เป็นเจ้าหน้าที่
 ร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการของศูนย์ ปัจจุบันมีศูนย์บริการสาธารณสุขอยู่ ๔ แห่ง คือ
 ศูนย์บริการสาธารณสุขเจ้าคุณประยูรวงศ์ ตั้งอยู่ที่วงเวียนเล็ก ถนนประชาธิปไตย ศูนย์บริการ
 สาธารณสุขจันทรมิไพบูลย์ ตั้งอยู่ที่ถนนเทอดไทย ศูนย์บริการสาธารณสุขชวณูชนนคร ตั้งอยู่
 ที่ตำบลบางคลอง ถนนชวภาส และศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครธนบุรี ซึ่งตั้งอยู่ที่
 สำนักงานเทศบาล ศูนย์บริการแต่ละแห่งมีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่ในบริเวณรอบ ๆ
 ศูนย์เท่านั้น ไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดว่าแต่ละศูนย์จะสามารถควบคุมและให้บริการแก่ประชาชน
 ได้จำนวนเท่าใด ๒๕

การปฏิบัติงานในกิจการให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ประกอบด้วย ๒๖

๑. บริการทางแพทย์และสาธารณสุข

บริการทางแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งให้แก่ประชาชนมีดังนี้.-

(๑) มีโรงพยาบาลรักษาผู้ป่วยด้วยโรคทั่วไป ๓ แห่ง คือ โรงพยาบาลศิริราช
 และโรงพยาบาลทหารเรือ ๒ แห่ง

- (๒) มีศูนย์บริการสาธารณสุข ๔ แห่ง
- (๓) มีหน่วยรักษาพยาบาลเคลื่อนที่ ๑ หน่วย
- (๔) มีกิจกรรมรณรงค์การคลอดแก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่คิดมูลค่า
อยู่ ๒ แห่ง มีเตียงรับผู้ป่วย ๒๐ เตียง ขึ้นตรงต่อแผนกสงเคราะห์
แม่และเด็ก

๒. การดำเนินกิจการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน

การดำเนินการให้บริการของกองสาธารณสุขที่ติดต่อและให้บริการแก่ประชาชน
นั้นอาศัยการให้บริการและปฏิบัติผ่านศูนย์บริการทั้ง ๔ แห่งเป็นหลัก งานที่ให้อาสาสมัคร
สาธารณสุขส่วนใหญ่เป็นงานซึ่งส่งเสริมสุขภาพอนามัย การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย
ของศูนย์นั้นได้ดำเนินควบคู่กันไปกับการรักษาพยาบาล รวมทั้งการพัฒนาชุมชนด้วย

เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการสาธารณสุขที่ดำเนินกิจการดังกล่าวประกอบด้วย.-

๑. นายแพทย์หัวหน้าหน่วย	๑ คน
๒. นายแพทย์ประจำศูนย์	๑ คน
๓. ทันตแพทย์และทันตอนามัย	๑ คน
๔. พยาบาลสาธารณสุข	๒ คน
๕. พยาบาลชั้น ๑	๒ คน
๖. พนักงานและลูกจ้างอื่น ๆ ตามจำนวนที่จำเป็น	

การปฏิบัติงานของศูนย์บริการสาธารณสุขแต่ละแห่ง ประกอบด้วย ๒๓

- ๑. ตรวจรักษาผู้ป่วยในเวลาราชการทุกวัน ระหว่างเวลา ๘.๓๐ -
๑๒.๐๐ น. ทั้งนี้ได้ตรวจเด็กนักเรียนซึ่งเจ็บป่วยด้วย
- ๒. ให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน เช่น วัคซีนป้องกันไข้ฉี่คาง ไกกรน คอตีบ
บาดทะยัก อหิวาตกโรค และอหิวาต์ไทฟอยด์

๓. ให้บริการส่งเสริมสุขภาพของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย

- ก. ตรวจเด็กดีที่ศูนย์บริการแต่ละแห่ง เพื่อจะสำรวจถึงการเจริญเติบโตของเด็ก ตลอดจนให้น้ำมันตับปลาแก่เด็กอ่อน เด็กกอดวัยเรียน ซึ่งตรวจพบว่าสุขภาพของเด็กเหล่านี้ต่ำกว่าระดับมาตรฐานปกติ
- ข. ออกเยี่ยมตามบ้าน ไปดูแลผู้ป่วยซึ่งเป็นเด็กอ่อน ซึ่งทางโรงพยาบาลได้ส่งกลับบ้านแล้ว ตลอดจนหญิงตั้งครรภ์และหลังคลอด ซึ่งส่งกลับมาอยู่บ้านจากตึกสูติกรรมและจากคลินิก การตรวจมารดาก่อนคลอด ปฏิบัติเป็นประจำที่ศูนย์บริการทุกแห่ง

๔. ให้บริการค่านอนามัยแก่นักเรียน ซึ่งอยู่ในบริเวณความรับผิดชอบของศูนย์บริการสาธารณสุข บริการอนามัยโรงเรียนประกอบด้วย

- ก. ตรวจเด็กนักเรียนที่เจ็บป่วย
- ข. ให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็กนักเรียน เช่น ฉีดวัคซีน และปลุกผี
- ค. ตรวจสุขภาพทั่ว ๆ ไปแก่นักเรียน
- ง. ตรวจโรคตาแก่เด็กนักเรียนทั่วไป ตลอดจนตรวจความผิดปกติของสายตาควดย
- จ. สำรวจหิวบูครินเทสท์ เพื่อหาอัตราการติดโรคเชื้อวัณโรคในเด็กนักเรียน และการให้วัคซีน บี.ซี.จี. แก่นักเรียนในเขตเทศบาล

๕. ให้บริการด้านทันตกรรมแก่ประชาชน และนักเรียนในเขตเทศบาลนครธนบุรี

๖. การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อที่เป็นอันตราย ซึ่งประกอบด้วย

- ก. คลินิกโรคผิวหนัง คลินิกนี้มีนายแพทย์จากกองควบคุมโรคเรื้อนของกรมอนามัยมาปฏิบัติงานอยู่ การปฏิบัติงานประกอบด้วยการรักษา การหาผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อน ติดตามผลของการรักษา หาผู้สัมผัสโรค บริการค่านนี้จัดทำอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ที่ศูนย์บริการจันทร์จิมไพบูลย์

- ข. คลินิกสำหรับผู้ป่วยเป็นวัณโรค คลินิกนี้มีนายแพทย์จากกองควบคุมวัณโรค กรมอนามัยมาปฏิบัติการตรวจและรักษาผู้ป่วยอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ที่ศูนย์บริการจันทร์นิมโพนุลย์
- ค. คลินิกกามโรค มีนายแพทย์จากกองควบคุมกามโรคมาตรวจรักษาให้แก่ประชาชนทุกวัน ที่ศูนย์บริการเจ้าคุณประยูรวงศ์
- ง. โรงงานฆ่าสัตว์ มีสัตว์แพทย์ของกองสาธารณสุขควบคุม

๓. งานคาน้ำสงเคราะห์ ปฏิบัติโดยนักสงเคราะห์ของกองสาธารณสุข ในการวางแผนช่วยเหลือครอบครัวประชาชนซึ่งได้รับความเดือดร้อน โดยมี การไปเยี่ยมตามบ้าน จัดบริการส่งผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล นอกจากนี้ให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาเสื้อผ้า ยารักษาโรค และสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นให้แก่ประชาชนซึ่งได้รับความเดือดร้อน โดยยึดหลักว่าช่วยเหลือประชาชนเพื่อให้ประชาชนช่วยตนเองต่อไป

๔. งานพัฒนาชุมชน นอกจากจะให้บริการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ศูนย์บริการแต่ละแห่งยังเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนอีกด้วย งานคาน้ำนี้ได้เริ่มปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยศูนย์แต่ละแห่งจะเลือกครอบครัวตามบริเวณสลับประมาณ ๓๐ - ๕๐ ครอบครัวเพื่อปฏิบัติงานในคาน้ำนี้ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประกอบด้วยนายแพทย์ พยาบาล พยาบาลสาธารณสุข นักสงเคราะห์ รวมกันเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการนี้จะได้สำรวจถึงสถานะด้านสุขภาพและเศรษฐกิจของประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป เพื่อวางแผนที่จะให้ความช่วยเหลือ เช่น ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับคาน้ำป้องกันโรคแก่ประชาชนในแหล่งพัฒนานั้น ให้การฝึกอบรมวิชาชีพแก่แม่บ้าน เป็นต้น โดยเหตุผลเพื่อที่จะปรับปรุงฐานะการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น

๕. หน่วยรักษาเคลื่อนที่และพยาบาลสาธารณสุข นอกจากจะให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชนตามศูนย์บริการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ทางเทศบาลยังได้จัดให้มีหน่วยรักษาพยาบาลเคลื่อนที่ให้บริการแก่ประชาชนตามตำบลต่าง ๆ ในเขตเทศบาลอีกด้วย หน่วยดังกล่าวนี้จะเตรียมเคลื่อนไปตามตำบลต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตามรายการที่จะแจ้งให้แก่ประชาชนทราบ

ล่วงหน้า ปฏิบัติงานให้บริการทางบก ๔ วัน และทางน้ำ ๑ วัน บริการของหน่วยนี้ ประกอบด้วย.-

- (๑) การรักษาผู้ป่วยโดยให้ยารักษาผู้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ
- (๒) ให้ภูมิป้องกันโรคแก่ประชาชน เช่น ฉีดวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ โอดกรน คอตีบ บาดทะยัก อหิวาตกโรค และอหิวาต์ไทฟอยด์
- (๓) ให้สุขศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

จำนวนประชาชนรวมทั้งนักเรียน โรงเรียนที่กองการสาธารณสุขเทศบาลนครธนบุรี จะต้องให้บริการ และศูนย์บริการสาธารณสุขที่เป็นหน่วยงานให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ในเขตเทศบาลปรากฏตามตารางต่อไปนี้.-

อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนศูนย์บริการ	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน
ธนบุรี	๑๘๐,๓๓๖	๒	๑๕	๑๐,๐๐๐
คลองสาน	๑๑๙,๑๔๐	๑	๖	๕,๘๓๐
บางกอกใหญ่	๖๐,๐๘๘	-	๖	๓,๑๑๐
บางกอกน้อย	๑๕๖,๖๐๘	-	๑๗	๘,๐๐๙
บางขุนเทียน	๓๑,๓๖๔	๑	๖	๑,๓๘๘
ภาษีเจริญ	๒๒,๐๓๘	-	๓	๑,๓๘๕
คลองตัน	๘,๘๘๗	-	๓	๘๘๐
รวม	๕๖๘,๘๑๘	๔	๕๖	๓๐,๗๑๖

ที่มา : แผนการปรับปรุงงานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรี พ.ศ. ๒๕๑๐

ส่วนเจ้าหน้าที่ประจำตามศูนย์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนและงบประมาณ
ที่ศูนย์บริการทั้ง ๔ แห่ง แผนกอนามัยและหน่วยสุติกรรมได้รับ ปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้.-

เจ้าหน้าที่	จำนวนเจ้าหน้าที่ แต่ละศูนย์ที่ควรมี ตามมาตรฐาน	จำนวนเจ้าหน้าที่ ควรมีตามมาตรฐาน ทั้ง ๔ ศูนย์	เจ้าหน้าที่ที่ มีอยู่ในขณะนี้	งบประมาณ ที่ได้รับ	
				พ.ศ. ๒๕๐๙	พ.ศ. ๒๕๑๐
นายแพทย์ พ.บ.ส.บ. นายแพทย์ พ.บ. พยาบาลสาธารณสุข พยาบาลชั้น ๑ ทันตแพทย์ พยาบาล-ทันตอนามัย	๑ ๑ ๒ ๖ ๑ ๑	๔ ๔ ๘ ๒๔ ๔ ๔	๑ ๓ ๒ ๘ ๒ ๑		๓๒๔๔๓๓๗ ๓๖๖๐๒๒๔

ที่มา : แผนการปรับปรุงงานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรี พ.ศ.๒๕๑๐

เมื่อพิจารณาจากตารางทั้งสองจะเห็นได้ว่า การดำเนินงานของกองสาธารณสุข
เทศบาลนครธนบุรี จำนวนเจ้าหน้าที่ที่จะให้บริการและศูนย์บริการสาธารณสุขที่จะอำนวยความสะดวก
บริการให้แก่ประชาชน เปรียบเทียบกับจำนวนประชาชนในเขตเทศบาลแล้ว ยังไม่ได้ส่วนสม
คูลย์กัน ทั้งนี้ เพราะจำนวนศูนย์บริการสาธารณสุขยังมีน้อยเกินไปซึ่งตามมาตรฐานขั้นต่ำ
องค์การ UNICEF ได้กำหนดให้มีศูนย์บริการสาธารณสุข ๑ ศูนย์ต่อประชากร ๕๐,๐๐๐ คน
และต้องมีเจ้าหน้าที่ให้บริการแต่ละศูนย์ประกอบด้วย นายแพทย์ ๒ คน พยาบาลสาธารณสุข
๒ คน

พยาบาลชั้น ๑ ๖ คน ทันตแพทย์ ๑ คน และพยาบาลทันตนามัย ๑ คน แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้เทศบาลนครธนบุรีมีศูนย์บริการเพียง ๔ ศูนย์ และยังคงกำลังเจ้าหน้าที่อยู่มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากทางเทศบาลไม่อาจจัดสรรงบประมาณให้ได้มากเพียงพอ ประกอบด้วยอัตราการเพิ่มของประชากรในเขตเทศบาลนครธนบุรีมีอัตราสูงมาก ทำให้การให้บริการดังกล่าวนี้ยังไม่ได้มาตรฐาน ๒๔

โครงการปรับปรุงงานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรี

เมื่อศึกษางานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรี ดังได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ายังไม่ได้มาตรฐาน และเมื่อเปรียบเทียบกับเทศบาลนครกรุงเทพแล้ว จะเห็นได้ว่างานสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรียังมีมาตรฐานต่ำกว่ามาก ทั้ง ๆ ที่ลักษณะโดยทั่วไปของประชากรในเขตเทศบาลนครธนบุรีก็เหมือนกับกรุงเทพ ฉะนั้น เทศบาลนครธนบุรีจึงได้ริเริ่มให้มีการปรับปรุงงานสาธารณสุขของเทศบาลโดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟ ทั้งค่านักวิชาการและเครื่องมือ และจากฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพในการขยายงานและปรับปรุง โดยวางโครงการไว้ ๑๐ ปี

โครงการปรับปรุงแบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ

๑. โครงการระยะสั้นหรือรีบด่วน (สำหรับปีงบประมาณ ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑)
๒. โครงการระยะยาว

โครงการรีบด่วนหรือโครงการระยะสั้น จะดำเนินการในระยะ ๒ ปี ประกอบด้วยสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้ ๒๕

๒๔ สัมภาษณ์ นายแพทย์ วิเชียร เกลือบสุวรรณ ผู้ช่วยหัวหน้ากองสาธารณสุขเทศบาลนครธนบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๐

๒๕ เทศบาลนครธนบุรี, บันทึกแผนงานปรับปรุงการสาธารณสุข เทศบาลนครธนบุรี

ขั้นที่ ๑ ปรับปรุงกิจการบริการด้านสาธารณสุขของศูนย์บริการทั้ง ๔ แห่ง ไปสู่ประชาชนในคานบริการมารดาและทารกสงเคราะห์ บริการอนามัยโรงเรียน บริการควบคุมโรคติดต่ออันตราย บริการด้านสุขาภิบาล บริการด้านทันตกรรม โดยมีเจ้าหน้าที่จากเทศบาลนครกรุงเทพเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือให้งานอันคับแค้นนี้ลุล่วงไปด้วยดี

ขั้นที่ ๒ ให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในกองสาธารณสุขตามตารางสอน ซึ่งจัดและสอนโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ

ขั้นที่ ๓ ปรับปรุงขยายศูนย์บริการที่มีอยู่แล้วให้อยู่ในสภาพที่สามารถจะให้บริการแก่ประชาชนได้เต็มที่

ขั้นที่ ๔ ปรับปรุงสถานที่ทำการคลอดบุตร (สูติกรรม) ตลอดจนการให้บริการต่าง ๆ เช่น บริการสูติกรรม การให้อาหารและที่พักผ่อน ตลอดจนบริการซักเสื้อผ้าให้แก่ผู้ป่วยให้ดีขึ้น

ขั้นที่ ๕ ให้หัวหน้าแผนกแต่ละแผนกรับผิดชอบดูแลควบคุมงานของแผนก ซึ่งได้กระจายไปตามศูนย์บริการต่าง ๆ

ขั้นที่ ๖ ให้มีการประเมินผล

ในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการระยะสั้นดังกล่าว ให้กำหนดให้มีการปรับปรุงกิจการต่าง ๆ ดังนี้ ^{๓๐}

ก. การบริหารงานของกองสาธารณสุข ตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๑๐ ให้เป็นไปตามแบบแผนต่อไปนี้

^{๓๐} เทศบาลนครธนบุรี, แผนงานช่วยเหลือเกี่ยวกับการสาธารณสุข เทศบาลนครธนบุรี พ.ศ.๒๕๑๐

คณะเทศมนตรี

ปลัดเทศบาล

หัวหน้ากองสาธารณสุข
ผู้ช่วยหัวหน้ากองสาธารณสุข

ฝ่ายเทคนิค
วิชาการ

ฝ่ายแผนบริหารงาน
และธุรการ

แผนกควบคุมโรคติดต่อ

แผนกส่งเสริมแม่และเด็ก

แผนกอนามัยโรงเรียน

แผนกทันตกรรม

แผนกสุขาภิบาล

แผนกสุขศึกษา

แผนกพยาบาล

สำนักงานกลาง

หมวดสถิติพยากรณ์ชีพ

ตึกสุติกรรม

ศูนย์บริการสาธารณสุข
ทั้ง ๔ แห่ง

หน่วยรักษาพยาบาล
เคลื่อนที่

จากแผนภูมิดังกล่าว การบริหารงานของกองสาธารณสุขเทศบาลนครธนบุรีได้แบ่ง
 ส่วนงานออกเป็นส่วนใหญ่ ๒ ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ ฝ่ายเทคนิควิชาการ และฝ่ายแผนบริหารงาน
 และธุรการ ฝ่ายเทคนิควิชาการแบ่งออกเป็น ๗ แผนก คือ แผนกควบคุมโรคติดต่อ แผนก
 สงเคราะห์แม่และเด็ก แผนกอนามัยโรงเรียน แผนกสุขาภิบาล แผนกทันตกรรม แผนกสุขศึกษา
 และแผนกพยาบาล ซึ่งเดิมเป็นแผนกสุขภาพ แผนกการต่าง ๆ เหล่านี้ยังมีเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบ
 ครอบคลุมเช่นเดิม ฝ่ายบริหารและธุรการนั้นแบ่งเป็นสำนักงานกลาง และหมวดสถิติพยากรณ์
 ทำหน้าที่ที่เป็นส่วนของแผนกธุรการเดิม ส่วนศูนย์บริการสาธารณสุขและหน่วยรักษาพยาบาล
 เคลื่อนที่นั้นมีฐานะเทียบเท่าแผนกรับรองตอกองสาธารณสุขและทำหน้าที่เช่นเดิม

ข. ให้เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่และแพทย์พยาบาลดังต่อไปนี้.-

เทศบาลนครธนบุรี
 กองสาธารณสุข
 จำนวนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในปีงบประมาณ ๒๕๑๐

กองและแผนก	เจ้าหน้าที่	จำนวนที่ต้องการ ปีงบประมาณ ๒๕๑๑	จำนวนที่มีอยู่แล้วใน ปีงบประมาณ ๒๕๑๐	จำนวนที่เพิ่มในปี งบประมาณ ๒๕๑๐
แผนกฝ่ายเทคนิค และวิชาการ				
ผ.ควบคุมโรค	นายแพทย์	๑	๑	-
ผ.สงเคราะห์ แม่และเด็ก	นายแพทย์	๑	๑	-
ผ.อนามัย รร.	นายแพทย์	๑	๑	-
ผ.ทันตกรรม	ทันตแพทย์	๑	๑	-
ผ.สุขาภิบาล	สุขาภิบาลชั้น ๑	๒	-	๑
ผ.สุขาภิบาล	สุขาภิบาลชั้น ๒	๔	๔	๒
ผ.สุขศึกษา	นักสุขศึกษา	๑	-	-
ผ.พยาบาล	พยาบาลตรวจการ ชั้น ๑	๑	-	-

กองและแผนก	เจ้าหน้าที่	จำนวนที่ต้องการ ปีงบประมาณ ๒๕๑๑	จำนวนที่มีอยู่ แล้วในปีงบ- ประมาณ๒๕๑๐	จำนวนที่เพิ่ม ในปีงบประมาณ ๒๕๑๐
ศูนย์บริการ สาธารณสุข (๔)	นายแพทย์ พยาบาล ส.ช.ส. พยาบาลชั้น ๑ ทันตแพทย์ ทันตอนามัย พนักงานวิทยาศาสตร์	๘ ๘ ๒๔ ๔ ๔ ๔	๔ ๒ ๘ ๒ ๑ ๒	๒ ๒ ๘ ๑ ๑ ๒
หน่วยรักษาพยาบาลเคลื่อนที่	นายแพทย์ พยาบาลสาธารณสุข สุขาภิบาล	๑ ๑ ๑	๑ ๑ ๑	- - -
ศึกษาศึกษกรรรม	นายแพทย์ พยาบาลสาธารณสุข พยาบาลเกี่ยวกับคลอด ผดุงครรภ์	๑ ๑ ๕ ๘	๑ ๑ ๕ ๘	- ๑ - -

ค. ให้แบ่งอาณาเขตความรับผิดชอบแต่ละศูนย์ ซึ่งแพทย์หัวหน้าศูนย์จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการค่านิยมบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนในบริเวณที่รับผิดชอบ โดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากแผนกการต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งจากฝ่ายเทคนิควิชาการและฝ่ายบริหารงานและธุรการ

ง. ให้แบ่งอาณาเขตความรับผิดชอบของหน่วยรักษาพยาบาลเคลื่อนที่ที่จะออกไปปฏิบัติงาน ซึ่งอาณาเขตเหล่านี้อยู่นอกเขตความรับผิดชอบของศูนย์บริการทั้ง ๔ แห่ง

จ. ในปีงบประมาณ ๒๕๑๑ ให้จัดสร้างห้องแลปตรวจเชื้อขึ้นทั้ง ๔ ศูนย์

โครงการระยะยาว

จะเริ่มดำเนินการหลังจากโครงการระยะสั้น คือระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๑ ได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ต่อไปอีก ๔ ปี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อขยายงานสาธารณสุขแขนงต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนเพื่อให้ได้รับการบริการที่มีคุณภาพและทั่วถึงกว้างขวางที่สุด

การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวประกอบด้วยแผน การปฏิบัติดังนี้ ^{๓๑}

ก. จัดหาบริการค่านิยมสาธารณสุขให้แก่ประชาชน ซึ่งอยู่นอกเขตความรับผิดชอบของศูนย์บริการสาธารณสุขต่าง ๆ โดยการแบ่งอำนาจของอาณาเขตสำหรับที่จะควบคุมและป้องกันโรคติดต่ออันตราย เพื่อให้วัคซีนเป็นภูมิป้องกันโรคแก่ประชาชนสำหรับศูนย์บริการแต่ละแห่ง ออกเป็น ๒ ชนิด คือ ชนิด **ZONE OF IMMEDIATE SERVICE** และชนิด **ZONE OF INFLUENCE SERVICE** และให้ทางกองสาธารณสุขจัดหานายแพทย์ที่ชำนาญทางโรคต่าง ๆ ไว้ประจำศูนย์เฉพาะเวลาที่กำหนดไว้

ข. ให้มีศูนย์บริการเพิ่มขึ้นอีก ๒ ศูนย์ หรือมากกว่านั้นในปีงบประมาณ ๒๕๑๑ - ๒๕๑๒ ที่อำเภอบางกอกน้อยและอำเภอบางกอกใหญ่ แล้วแต่ความต้องการของแต่ละอำเภอ ซึ่งมีจำนวนประชาชนอยู่หนาแน่นและยังไม่มีศูนย์บริการสาธารณสุขในบริเวณนั้นเลย

^{๓๑} แผนงานช่วยเหลือเกี่ยวกับการสาธารณสุขเทศบาลนครธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๑๐

๕. ในระยะกำหนด ๕ ปีนับแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จะสร้างศูนย์บริการขึ้นใหม่ ๕ ศูนย์ ซึ่งแล้วแต่กำลังงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งในขณะนั้นคาดว่าประชาชนในเขตเทศบาลจะได้รับบริการด้านสาธารณสุขได้ทั่วถึง คือ ศูนย์บริการแห่งหนึ่ง สามารถให้บริการสาธารณสุขและป้องกันโรคแก่ประชาชนในบริเวณรับผิดชอบแห่งละ ๓๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ คน

ความช่วยเหลือที่จะได้รับในโครงการปรับปรุง ^{๓๖}

๑. ความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟ ทางองค์การยูนิเซฟจะจัดหาเครื่องมือในคานมารดาและทารกส่งเคราะห์ งานคานทันตกรรม งานคานอนามัยโรงเรียน งานฉีดวัคซีนโรค ตลอดจนการขนส่งให้เทศบาลนครกรุงเทพ - ธนบุรี เป็นเงินเฉพาะค่าเครื่องมือเครื่องใช้ ๓๓,๐๐๐ ดอลลาร์ (ประมาณ ๖๖๐,๐๐๐ บาท)

๒. ความช่วยเหลือจากองค์การอนามัยโลก จะให้ความช่วยเหลือตามโครงการซึ่งจะได้ตกลงภายหลัง

๓. ความช่วยเหลือจากรัฐบาล ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ทางเทศบาลนครธนบุรีได้รับความช่วยเหลือเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับปรับปรุงและขยายศูนย์บริการ ๓ แห่ง ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ได้รับความช่วยเหลือ ๕๕๔,๐๐๐ บาท และ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับสร้างศูนย์บริการช่วงนุชเนตรใหม่ และได้รับช่วยอีก ๔๕๕,๐๐๐ บาท เพื่อใช้จ่ายปรับปรุงและต่อเติมศูนย์บริการ ๓ แห่ง

ฉะนั้น จึงเป็นที่หวังได้ว่า เมื่อการปรับปรุงงานสาธารณสุขสามารถดำเนินการได้สำเร็จตามโครงการที่วางไว้แล้ว การให้บริการด้านสาธารณสุขของเทศบาลนครธนบุรี จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนในเขตเทศบาลจะได้รับบริการอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

๖.๔ กองการโยธา

การโยธาเทศบาลเป็นงานพื้นฐานและเป็นส่วนงานที่สำคัญ ส่วนหนึ่งของเทศบาล เพราะเป็นการบริหารที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในหน้าที่ของเทศบาลให้เกิด

^{๓๖} แผนช่วยเหลือเกี่ยวกับการสาธารณสุข, เทศบาลนครธนบุรี, พ.ศ. ๒๕๑๐

ความผาสุกแก่ประชาชนส่วนรวม และเพื่อความเจริญของท้องถิ่นในด้านการสง่างาม ความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยของท้องถิ่น ตลอดจนความสะดวกสบายในด้านการคมนาคม ฉะนั้น งานโยธาเทศบาลจึงนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของระบบเทศบาลส่วนหนึ่ง เพราะเป็นงานสร้างความเจริญ และมีผลแสดงออกถึงการรับใช้ อำนวยความสะดวกสบายให้ถึงมือประชาชนในท้องถิ่น ^{๓๓} เช่นงานก่อสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้นว่า การก่อสร้างถนน การปรับปรุงและบูรณะตรอกซอย ทางเดินเท้า ตลอดจนการบำรุงรักษาทางระบายน้ำทั้งทางบกและทางน้ำ งานต่าง ๆ เหล่านี้เทศบาลจะต้องจัดให้ดีขึ้น

สำหรับเทศบาลนครธนบุรี งานดังกล่าวอยู่ในความรับผิดชอบของกองการโยธา ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ ทางระบายน้ำ การควบคุมการวางผังเมืองเพื่อความสะดวกสบายในการอยู่อาศัยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ควบคุมผังเมืองและการก่อสร้างให้เป็นไปตามกฎหมาย คูแฉกรักษาที่สาธารณะทั้งทางบกและทางน้ำ ดำเนินการคิขขยายถนนเพิ่มขึ้นเพื่อประโยชน์ในการคมนาคม การจราจร ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งบำรุงรักษาอุปกรณ์ดับเพลิง ฝึกซ้อมเจ้าหน้าที่และตรวจชี้แจงประชาชนเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ^{๓๔}

ในการดำเนินกิจการในหน้าที่และความรับผิดชอบของกองการโยธาเทศบาลนครธนบุรี ได้แบ่งส่วนการบริหารออกเป็น ๔ แผนกคือ ^{๓๕}

๑. แผนกควบคุมอาคาร
๒. แผนกแบบแผน
๓. แผนกสำรวจ
๔. แผนกก่อสร้างบำรุง

^{๓๓} แว่ว ฉมังกิจ, การบริหารงานช่างของฝ่ายการโยธา (พิมพ์โรเนียว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หน้า ๑

^{๓๔- ๓๕} เทศบาลนครธนบุรี, การแบ่งส่วนบริหาร จากแฟ้มเทศบาลนครธนบุรี

๑. แผนกควบคุมอาคาร การควบคุมอาคารเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งในการที่จะปรับปรุงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ถ้าหากปล่อยให้ประชาชนปลูกสร้างอาคารได้ตามใจชอบแล้ว อาคารสูงจากหรืออาคารที่สกปรกรุงรังก็จะเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก บ้านเรือนของประชาชนก็จะปลูกสร้างกันอย่างแออัดยัดเยียด มีสภาพความเป็นอยู่ไม่เหมาะสม ผิดสุขลักษณะ ก่อให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้อยู่อาศัย ตลอดจนการป้องกันอัคคีภัยก็ไม่อาจจะทำได้สะดวก ถ้าหากไม่มีการควบคุมกันเสียแล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะปรับปรุงบ้านเมืองให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามได้ผลในภายหลัง นอกจากการควบคุมอาคารสิ่งปลูกสร้างที่จะก่อสร้างขึ้นใหม่แล้ว ยังจำเป็นต้องมีการควบคุมตรวจตราอาคารเก่าซึ่งมีสภาพชำรุดทรุดโทรมสกปรกหรืออาคารซึ่งมีลักษณะอันเป็นที่น่ารังเกียจ โดยจะต้องพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือให้รื้อถอนออกไป ^{๓๖} กล่าวโดยสรุป จุดประสงค์ในการควบคุมอาคารก็เพื่อให้อาคารมีความมั่นคงแข็งแรงอยู่ในสุลักษณะที่ดี เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอัคคีภัย และให้อาคารเป็นระเบียบเรียบร้อยมีความสวยงามและปลูกสร้างอยู่ในผังเมืองที่ดี ^{๓๗}

คำว่าอาคาร ตามความหมายของ พ.ร.บ.ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้แก่ ตึก บ้านเรือน โรง ร้าน แฉ่ง คลังสินค้า สำนักงาน เตาไฟเพื่อประกอบการอุตสาหกรรมและอาคารพาณิชย์ อัฒจันทร์ หรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นที่ชุมนุมชนไม่ว่าจะอยู่ในร่มหรือกลางแจ้ง โดยเฉพาะในที่ซึ่งติดต่อกับที่สาธารณะ ให้นหมายถึงสะพาน เขื่อน ท่อระบายน้ำ ป้ายโฆษณา อุโมงค์ คานเรือ รวมตลอดถึงสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ซึ่งรัฐมนตรีจะได้อำหนดตามความในมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ.ควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. ๒๔๙๕

ลักษณะการควบคุมอาคารนั้น ได้แก่ การกำหนดระเบียบการอนุญาต และเพื่อบังคับเกี่ยวกับแบบผังการก่อสร้าง ซึ่งจะต้องให้สอดคล้องกับการสุขาภิบาล เช่น ต้องมีท่อระบายน้ำ การกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับสาระณะอาคารชนิดต่าง ๆ และส่วนต่าง ๆ ของอาคารนั้น เพื่อประโยชน์ในความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย

๓๖ - ๓๗ เครือวัลย์ สุขุมานนท์ บันทึกเรื่องการบริหารงานเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร (พิมพ์โรเนียว, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์) หน้า ๑

การอนามัย และความเหมาะสมทางสถาปัตยกรรม กำหนดแนวอาคารตามถนนให้ใคร่เป็ยบ
กำหนดกำลังวัสดุที่จะใช้ก่อสร้าง น้ำหนักอันเป็นส่วนต่าง ๆ ของอาคารจะรับบรรทุกไว้ได้
เป็นต้น

ฉะนั้น ตามที่กล่าวมาจะเห็นว่า การควบคุมอาคารเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่ง
ของงานโยธาเทศบาล ซึ่งต้องมีการควบคุมตั้งกล่าวแล้ว และการควบคุมอาคารในเขต
เทศบาลนั้น กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาลในการควบคุมการปลูกสร้าง
อาคารต่าง ๆ ในเขตเทศบาล สำหรับเทศบาลนครธนบุรีนั้น ภาระหน้าที่อันนี้อยู่ในความ
รับผิดชอบของแผนกควบคุมอาคาร กองการโยธา

แผนกควบคุมอาคารมีหน้าที่ดังนี้ ๓๘

๑. ควบคุมการปลูกสร้างอาคารของประชาชนและองค์การบริหารบาลภายในเขต
เทศบาล ซึ่งได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร
พ.ศ. ๒๔๙๕ แล้ว ในการควบคุมอาคารตาม พ.ร.บ. นั้น เพื่อประโยชน์ในความมั่นคง
แข็งแรง การอนามัย การสุขาภิบาล การป้องกันอัคคีภัย และการผังเมือง อาคารที่ต้อง
ขออนุญาตมีดังนี้

- ก. การสร้างอาคารขึ้นใหม่ล้วน
- ข. ต่อเติมคัดแปลงอาคารที่มีอยู่แล้ว ในลักษณะอันเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้แก่
อาคารนั้นมาก หรือเป็นการขยายพื้นที่แห่งอาคารนั้นมาก
- ค. แปลงอาคารสำหรับบุคคลอาศัยเป็นอาคารเพื่อประโยชน์อย่างอื่น หรือ
กลับกัน

๒. ตรวจสอบคำร้องทุกข์ของประชาชนเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารผิดเทศบัญญัติ
และก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

๓. ตรวจสอบอาคารที่ได้ใบอนุญาตแล้วถูกต้องตามแบบที่ได้รับอนุญาต

๔. จัดทำสถิติการปลูกสร้างอาคาร ประสานงานกับหน่วยราชการอื่น เช่น

สัมภาษณ์ นายประจวบ แสงจันทร์ หัวหน้าแผนกควบคุมอาคาร
กองการโยธา เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๑๐

สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเก็บภาษีอากร เช่น ก.ต.ภ. และ กรมตำรวจ

๕. เป็นตัวแทนเทศบาลในการดำเนินคดีกับผู้ฝ่าฝืน พ.ร.บ.ควบคุมการก่อสร้างอาคาร
๖. ร่วมมือประสานงานกับโครงการพัฒนาวัดของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อไม่ให้เกิดการปลูกสร้างอาคารในที่ดินของวัดถูกรายงานบุกรุก หรือใช้สิทธิในการปลูกสร้างอาคารได้ตามใจชอบ

๗. ควบคุมอาคารภายในเขตโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลมีนโยบายการขยายถนน ตรอกซอย เอาไว้ไม่ให้เกิดการปลูกสร้างรุกล้ำเขตโครงการนี้

ในการควบคุมนี้ แผนกควบคุมอาคารได้แบ่งเขตควบคุมอาคารออกเป็น ๔ เขต ในเขตหนึ่งมีหัวหน้าเขต ๑ คน และนายตรวจพอสมควร สำหรับอาคารที่พักอาศัยและอาคารที่ไม่ประกอบด้วยวัตถุอันตรายและทนไฟ เช่น รั้ว สะพานเล็ก ๆ ของเทศบาล ได้แบ่งแขวงควบคุมอาคารไว้ตามแนวต่าง ๆ ทุกตำบล ในแขวงหนึ่งมีช่างหัวหน้าแขวงหนึ่งคนและผู้ช่วยหนึ่งคน เพื่อรับคำร้องขออนุญาตการปลูกสร้างภายในเขตอำเภอที่แขวงตั้งอยู่ ขณะนี้แบ่งเป็น ๖ แขวง คือ

๑. แขวงอำเภอคลองสาน
๒. แขวงอำเภอชนบุรี
๓. แขวงอำเภอบางกอกใหญ่
๔. แขวงอำเภอบางกอกน้อย
๕. แขวงอำเภอภาษีเจริญ
๖. แขวงอำเภอบางขุนเทียน

๒. แผนกแบบแผน งานของแผนกแบบแผนส่วนใหญ่เป็นงานทางเทคนิคและวิชาการ ซึ่งจัดว่ามีความสำคัญยิ่งของงานโยธาเทศบาล โครงการก่อสร้างและบูรณะต่าง ๆ ในเขตเทศบาลจะมาจากแผนกนี้ ฉะนั้น งานในหน้าที่และความรับผิดชอบของแผนกแบบแผน จึงได้แก่ ๓๘

๑. งานวางโครงการบูรณะและปรับปรุงประจำปีงบประมาณ ซึ่งได้แก่
 - ก. งานก่อสร้างและบูรณะปรับปรุงถนน ตรอก ซอย ซึ่งได้แก่การตัดถนน ตรอก ซอยสายใหม่ และบูรณะขยายถนน ตรอก ซอยที่มีอยู่แล้ว
 - ข. งานสร้างท่อระบายน้ำโสโครกและน้ำฝน
 - ค. โครงการปรับปรุงพัฒนาบริเวณในเขตเทศบาล
๒. งานออกแบบ จำนวน และประมาณราคา ออกรายการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของเทศบาล และถนนหนทาง ตลอดจนงานโยธาทุกชนิด ซึ่งทางจังหวัด อำเภอหรือสุขาภิบาล ร้องขอให้เทศบาลดำเนินการให้
๔. พิจารณาคำร้องขอจากประชาชนและหน่วยราชการอื่น ๆ เกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนและรำคาญต่าง ๆ เช่น ขอให้เทศบาลตัดถนน วางท่อระบายน้ำ แก้ปัญหาน้ำท่วม น้ำขัง และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการแก้ไขให้ตาม งบประมาณการบูรณะท้องถิ่นประจำปีที่มีอยู่
๕. ชี้แจงโต้ตอบคำร้องเรียนต่าง ๆ ที่มีผู้ร้องเรียนผ่านทางกระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี เทศบาลและทางหนังสือพิมพ์
๖. งานเก็บสถิติตัวเลขต่าง ๆ เกี่ยวกับงานแบบแผนและผังเมือง นอกจากงานประจำในหน้าที่ดังกล่าวแล้ว แผนกแบบแผนยังมีงานพิเศษที่ต้องดำเนินการเป็นครั้งคราวมาอย่างคั่งครวญ เช่น
 ๑. ร่วมงานพิเศษต่าง ๆ เช่น งานวางผังเมือง การวางท่อระบายน้ำในเขตนครหลวง งานแก้ปัญหาจราจร งานพัฒนาเคหสถานสงเคราะห์ การจำกัดแหล่งเสื่อมโทรมและพัฒนาท้องถิ่นชุมชนในเขตเทศบาลร่วมกับหน่วยราชการอื่นและองค์การอื่น
 ๒. งานพิเศษที่ต้องการความรวดเร็วเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๔๐ สัมภาษณ์ นายชลิตภาพกร วีรผดลิน หัวหน้าแผนกแบบแผน กองการโยธา
เมื่อ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๐

๓. งานประชุมแก้ปัญหาอันเกี่ยวกับงานผังเมือง งานสุขภาพและงานโยธา ร่วมกับหน่วยราชการอื่น ๆ

การปฏิบัติหน้าที่ของแผนกแบบแผน เมื่อมีโครงการประจำปี การปฏิบัติงานตามโครงการและออกแบบต่าง ๆ มีนายช่าง วิศวกร และสถาปนิก เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการก่อสร้างตามโครงการนั้น การก่อสร้างเกือบทั้งหมดจะมีบริษัทรับเหมาเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างตามแบบของเทศบาล ทั้งนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของนายช่างเทศบาล ซึ่งจะควบคุมให้เป็นไปตามแบบและมาตรฐานของทางเทศบาลที่ได้กำหนดไว้ตลอดจนการตรวจรับมอผลงาน

๓. แผนกสำรวจ งานของกองโยธาอีกอย่างหนึ่งนอกจากงานแบบแผนทั้งได้กล่าวแล้วคือ งานด้านสำรวจซึ่งอยู่ในหน้าที่ของแผนกสำรวจ งานของแผนกสำรวจประกอบด้วยการสำรวจสอบสวนและรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับแนวเขตที่ดิน กรรมสิทธิ์ที่ดิน แนวเขตตาม พ.ร.บ. เวชดินที่ดินหรือพระราชกฤษฎีกาที่กำหนด เขตจะ เวชดินที่ดินในส่วนที่แปลงที่ดินนั้นตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ลับมีหน้าที่กำหนดแนวเขตถนน ตรอก ซอยสายต่าง ๆ แนวเขตที่ดินอันเป็นที่สาธารณะประโยชน์ เนื่องจากประชาชนขออนุญาตเพื่อการต่าง ๆ และเพื่อกิจการในหน้าที่ของเทศบาล เช่น การกำหนดเขตถนน ทางเดิน ตรอกซอย คูคลอง และสำรวจสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ และเป็นเจ้าหน้าที่ไประวางแนวเขตสาธารณประโยชน์ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่นในการรังวัดที่ทุกแปลงในเขตเทศบาล นอกจากนั้นยังมีหน้าที่ทำแผนผังการรุกกล้าที่สาธารณะ ๔๑

ในด้านการรักษาที่สาธารณะนั้น แผนกนี้มีหน้าที่ตรวจรักษาแนวเขตถนน คู คลอง และที่สาธารณะทั้งปวงมิให้มีการรุกกล้า ดำเนินคดีแก่ผู้ปลูกสร้างอาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ลงบนที่สาธารณะ หรือสร้างรุกกล้าที่สาธารณะ สำรวจถนนชำรุดเสียหายของถนน ตรอก ซอย ทอระบายน้ำ เพื่อรายงานความชำรุดบกพร่องให้หน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขต่อไป

กล่าวโดยสรุป งานในหน้าที่ของแผนกสำรวจก็คือ เป็นผู้ดูแลรักษาที่สาธารณะต่าง ๆ ในเขตเทศบาล สำรวจแนวทางที่จะทำใหม่ รวมทั้งระวางชี้แจงเขตสาธารณประโยชน์

๔๑ สัมภาษณ์ นายอภิรักษ์ นิลวัชร หัวหน้าแผนกก่อสร้างบำรุง และรักษาการหัวหน้าแผนกสำรวจ กองการโยธา เทศบาลนครธนบุรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

ร่วมกับเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดนครบุรี และร่วมกับแผนกควบคุมอาคารในการควบคุมแนวเขต ถนน ตรอก ซอย สาธารณะต่าง ๆ ในเมื่อมีผู้อนุญาตปลูกสร้างอาคารซิดที่สาธารณะ ๔๒

๕. แผนกก่อสร้างบำรุง งานโยธาให้เทศบาลมีบทบาทหลายอย่างนับตั้งแต่การวางแผนก่อสร้าง ตัดถนนสายใหม่ บูรณะขยายถนนที่มีอยู่แล้วตลอดจนการก่อสร้างบำรุง ซ่อมแซมเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น งานก่อสร้างที่เป็นโครงการ และการก่อสร้างใหญ่ ๆ ก็อยู่ในความรับผิดชอบของแผนกแบบแผน ส่วนงานก่อสร้าง บำรุง และซ่อมแซมถนน ทางเดินเท้า ตรอกซอยต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานที่ไม่เกี่ยวกับโครงการ ใ้มอบให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแผนกก่อสร้าง-บำรุง เพื่อเป็นการแบ่งงานกันทำโดยหวังผลแห่งประสิทธิภาพของงาน ฉะนั้น แผนกก่อสร้าง -บำรุงจึงมีหน้าที่เกี่ยวกับ ๔๓

๑. งานคานการก่อสร้าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการก่อสร้างถนน ตรอก ซอย สะพาน ทอระบายน้ำ ทางเท้า และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่เทศบาลดำเนินการจัดทำเอง ซึ่งส่วนมากเป็นพื้นถนนแอสฟัลต์ พิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ ที่ประชาชนขอร้องมา เช่น การขอ ตัดคันหิน ทางเท้า ทำทางรถเข่าออก การขอสร้างสะพาน ทอ เป็นต้น

๒. งานคานการซ่อม มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการซ่อมบูรณะ ถนน ตรอก ซอยและพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ทั้งที่มีพื้นเป็นคอนกรีต แอสฟัลต์ หิน ดิน ตลอดจนทางเท้า สะพาน เป็นต้น

๓. งานคานบำรุงรักษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซ่อมป้าย ถนน ตรอกซอย ป้ายประกาศ ป้ายเครื่องหมายสัญญาณอันตรายในถนน รวมทั้งการเก็บปึกให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย ดำเนินการจัดสถานที่และตกแต่งอาคารสถานที่ ถนนหนทางในงานรัฐพิธีต่าง ๆ งานนักขัตฤกษ์ งานต้อนรับแขกเมือง ตลอดจนการบูรณะรักษาทอระบายน้ำ พื้นทางเท้า สะพาน เขื่อน ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งตลอดจนการควบคุมและบูรณะเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องจักรกลที่ใช้ในการช่างของเทศบาลอีกด้วย

๔๒ - ๔๓ สัมภาษณ์ นายอภัย นิลวัชระ หัวหน้าแผนกก่อสร้าง-บำรุง และ ศึกษาการหัวหน้าแผนกสำรวจ กองการโยธา เทศบาลนครนครบุรี เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๐

กล่าวโดยสรุปงานของแผนกก่อสร้าง-บำรุง เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง
บุงและซ่อมแซม ถนนหนทาง สะพาน คลองในเขตเทศบาลให้มีสภาพเรียบร้อยโดยมีพนักงาน
ประจำและเครื่องมือเครื่องใช้ในการบำรุงรักษาถนน สะพาน คลอง รวมทั้งการก่อสร้าง
ถนนหนทาง สะพานที่เทศบาลดำเนินการเองอีกส่วนหนึ่งด้วย

๒.๕ แผนกรักษาความสะอาด

งานรักษาความสะอาดเป็นงานพื้นฐานอย่างหนึ่งของงานเทศบาล ซึ่งเทศบาลทั้ง
หลายจะต้องจัดทำและดูแล เพราะเหตุว่าความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
บ้านเมือง ย่อมเป็นเครื่องชี้ถึงวัฒนธรรมอันดีงามของประชาชน เป็นสิ่งเชิดชูแก่ผู้ที่มาพบเห็น
เป็นข้อเกิดของความผาสุกแก่ผู้ที่อยู่อาศัย และเป็นวิธีการที่จะป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและการ
ระบาดของโรคได้อย่างดีอีกด้วย ^{๔๔} ดังนั้น รัฐบาลจึงถือว่านโยบายการรักษาความสะอาด
เป็นนโยบายสำคัญที่จะ เชิดชูและแสดงให้เห็นถึง เกียรติภูมิของประเทศชาติ ระเบียบวัฒนธรรม
อันดีของประชาชนจึงได้มีคำสั่งให้ส่วนการปกครองภูมิภาคและท้องถิ่นดำเนินการปรับปรุง
กวาดล้างติดตามให้โดยผลตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล ^{๔๕} นอกจากนี้งานรักษาความสะอาดของ
เทศบาลยังจะเป็นเครื่องแสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาล เพราะงาน
รักษาความสะอาดเป็นงานที่ใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก
เทศบาลยิ่งใหญ่ความสำคัญของการรักษาความสะอาดก็มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

^{๔๔} American Public Works Association, Committee on refuse disposal, Municipal refuse disposal (Chicago:Public Administration Service 1961), p.5 - 6

^{๔๕} กระทรวงมหาดไทย, คำสั่งเรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็น
ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง, ลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๖

งานรักษาความสะอาดในหน้าที่ของเทศบาลมีความหมายรวมถึงการทำ ความสะอาดถนน ทำความสะอาดท่อระบายน้ำ การขนเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวมตลอดถึง การทำลายสิ่งอันไม่พึงปรารถนาที่กล่าวด้วย นอกจากนี้ยังรวมถึงการควบคุมมิให้ประชาชน ติดตั้งป้ายโฆษณาต่าง ๆ มิให้เป็นที่รกรุงรัง เกิดความกีดขวางทางสัญจรและไม่เป็นระเบียบ เรียบร้อยอีกด้วย

สำหรับเทศบาลนครธนบุรีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ภายในเขตเทศบาลคือ แผนกรักษาความสะอาด ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดรักษา ความสะอาดเก็บขนและกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในเขตเทศบาล กำจัดอุจจาระ รักษาท่อ- ระบายน้ำ คูแฉและบำรุงสวนสาธารณะ ตลอดจนเก็บผลประโยชน์ในการนี้

ในการดำเนินการในหน้าที่ของแผนกรักษาความสะอาดนั้นได้แบ่งส่วนการบริหาร ออกเป็น ๗ หมวด คือ ๘๖

๑. หมวดกลาง
๒. หมวดกำจัดมูลฝอย
๓. หมวดกำจัดอุจจาระ
๔. หมวดควบคุมการรักษาความสะอาด
๕. หมวดล้างท่อระบายน้ำ
๖. หมวดสวนสาธารณะ
๗. หมวดยานพาหนะ

๑. หมวดกลาง มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับงาน สารบรรณ การตั้งงบประมาณรายรับรายจ่าย งานวัสดุ กำลังเจ้าหน้าที่และคนงาน ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่และคนงาน การพิจารณาความดีความชอบของแผนกรักษาความสะอาด แบ่งท่วย งานออกเป็นหน่วยงานสารบรรณ หน่วยการเงิน หน่วยการพิมพ์ แต่ละหน่วยมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้.-

๘๖ เทศบาลนครธนบุรี, คำสั่งเทศบาลนครธนบุรี เรื่องกำหนดหน้าที่เจ้าหน้าที่ แผนกรักษาความสะอาด ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐

ก. หน่วยงานสารบรรณ มีหน้าที่รับผิดชอบ

(๑) งานเกี่ยวกับการตั้งงบประมาณรายรับ - จ่าย วัสดุ กำลังเจ้าหน้าที่
คนงาน การปรับปรุงตำแหน่งอัตรา ตำแหน่งเจ้าหน้าที่และคนงาน การจัดทำบัญชีความชอบ
ความผิดในรอบปี ตลอดจนการโอน การรับโอนการลาออก การเพิ่มการคิดค่าแรงงาน
การคิดบำเหน็จบำนาญของพนักงานและคนงาน การพิจารณาปรับจ่ายชดเชยค่าเสียหายของแผนก
รักษาความสะอาด

(๒) งานเกี่ยวกับการตั้งฎีกาจ่ายเงินเดือน ค่าแรงงานการเบิกจ่าย
จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ ค่าซ่อมแซม และงานสถิติของแผนกรักษาความสะอาด

(๓) งานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายแบบพิมพ์ คำร้องและเอกสารต่าง ๆ ของ
แผนกรักษาความสะอาด

ข. หน่วยการเงิน มีหน้าที่และรับผิดชอบงานดังต่อไปนี้

(๑) งานเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ และการรับจ่ายนำส่งเงิน
ทุกประเภทของหมวดกลาง หมวดพัสดุ หมวดยานพาหนะ หมวดสวนสาธารณะ

(๒) งานเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ และการรับ-จ่ายนำส่งเงิน
ทุกประเภทของหมวดกำจัดอจุจาระ หมวดกำจัดมูลฝอย หมวดโฆษณา และหมวดควบคุมการ
รักษาความสะอาด

ค. หน่วยการพิมพ์ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ ของแผนก
รักษาความสะอาด

๒. หมวดกำจัดขยะมูลฝอย มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยใน
เขตเทศบาล การดำเนินกิจการคานนี้เป็ นงานที่ให้บริการสนองความต้องการของประชาชน
อย่างแท้จริง เป็นงานที่กฎหมายบังคับให้เทศบาล จะต้องจัดทำเพราะว่าหน้าที่และความรับ
ผิดชอบในการดำเนินการรักษาความสะอาดถนนหนทาง ตรอกซอยให้สะอาดเรียบร้อยสวยงาม
และถูกสุขลักษณะ ตลอดจนเป็นที่ปลอดภัยแก่ประชาชนและยวดยานที่สัญจรไปมานั้น เป็นสิ่งที่
ใกล้ชิดและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลมาก ขยะมูลฝอยเหล่านี้

เทศบาลจะไ้จัดให้มีพนักงาน คนงานของเทศบาลเก็บและกวาดขยะมูลฝอยนำไปทิ้งในที่ที่
จัดเตรียมไว้ หรือเผาทำลายเสีย

การปฏิบัติงานของหน่วยกำจัดขยะมูลฝอย

แบ่งเขตการปฏิบัติงานออกเป็น ๒๑ เขต โดยทางเทศบาลได้ออกประกาศ
กำหนดเขตการเก็บมูลฝอยตามท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ถนน ครอบคลุมเกือบ
ทุกสายภายในรัศมี ๒๐ เมตร เป็นเขตเก็บมูลฝอยและสิ่งเปราะอะเปื้อน^{๔๗} การปฏิบัติงาน
นั้นทำการเก็บขยะมูลฝอยทั้งกลางวันและกลางคืน กวาดวันเริ่มตั้งแต่ ๘.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.
กลางคืนเริ่มตั้งแต่ ๑๗.๐๕ - ๑๑.๐๕ น. สำหรับการเก็บขยะมูลฝอยในเวลากลางวัน
คงเก็บจนเฉพาะในเขตที่เป็นตลาดใหญ่ ๆ มีปริมาณมูลฝอยมาก และใช้รถปฏิบัติงานเพียง
๕ คันเท่านั้น

วิธีการกำจัดมูลฝอยแบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ

ก. การเก็บขน ทางเทศบาลได้จัดรถบรรทุกมูลฝอยพร้อมทั้งคนงานประจำรถ
คันละ ๒ คน และคนรถอีก ๑ คน รวมเป็น ๓ คน ออกปฏิบัติงานเก็บมูลฝอยทุกวันในเขต
ที่กำหนดไว้ สำหรับรถบรรทุกแต่ละคันเป็นเขต ๆ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๒๑ เขต รถเก็บมูลฝอย
จะวิ่งช้า ๆ ไปตามเส้นทางรับผิดชอบของแต่ละคัน มีกระเบื้องเป็นสัญญาณให้ประชาชนนำมูลฝอย
ที่เตรียมไว้มาส่งให้และจัดเก็บตามที่รถบรรทุกซึ่งเทศบาลจัดไว้ หากเป็นตรอกซอยลึกที่รถเข้า
ไม่ถึง พนักงานของเทศบาลจะเข้าไปขนถ่ายอีกช่วงหนึ่ง เมื่อบรรทุกเต็มคันแล้วจะนำไป
ทำลายยังที่เตรียมไว้ ณ ถนนสายที่ ๓ แยกจากถนนเพชรเกษม กิโลเมตรที่ ๑๘ รถคัน
หนึ่ง ๆ จะทำการเก็บขยะประมาณ ๒ เที่ยว ปริมาณมูลฝอยที่เก็บได้วันหนึ่งประมาณ
๔๖๐ ลูกบาศก์ทอน

ข. การทำลาย การทำลายของเทศบาลนครธนบุรีนั้นใช้วิธีฝัง โดยการขุดหลุม
ลึกประมาณ $\frac{9}{15}$ ถึง ๑ เมตร เป็นรูปสี่เหลี่ยม ขยะที่ทิ้งลงไปจะสูงกว่าปากหลุมประมาณ
๓๐ - ๕๐ ซม. แล้วใช้ดินกลบหนาประมาณ ๓๐ ซม. เพื่อป้องกันการชุกคุ้ยของสัตว์ต่าง ๆ

^{๔๗} เทศบาลนครธนบุรี, ประกาศเทศบาลนครธนบุรี เรื่องกำหนดเขตการเก็บ
มูลฝอย พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘

และแมลงวัน เมื่อเติมตามแนวหลุมแล้วก็ทำคั้งกล้าวโนแนวต่อไป วิธีทำลายคั้งกล้าวนั้นนับว่า เป็นวิธีการที่วิธีหนึ่ง ๔๘

สำหรับการควบคุมการปฏิบัติงานคั้งกล้าวนั้น ให้พนักงานขับรถเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานของคองงานเป็นประจำวัน แล้วรายงานค่อหัวหน้าหมวด ทั้งนี้ อยู่ภายใต้การควบคุมของคูดตรวจของหมวด ซึ่งทำการควบคุมการจ้ค้เก็บมูลฝอยร่วมกับหมวดควบคุมการรักษาควมสะอาดอีกทีหนึ่ง

เมื่อพิจารณาจากจำนวนอุปกรณ์ที่ใช้ในการจ้ค้เก็บมูลฝอย คือ รถสำหรับบันทุกมูลฝอยซึ่งมีอยู่เพียง ๒๓ คัน เท่านั้น และรถเหล่านี้เป็นรถขนาดเล็กและเก่ามาก เนื่องจากเทศบาลสามารถจ้ค้หาได้เพิ่มเพียงปีละ ๑ - ๒ คันเท่านั้น แต่ปริมาณขยะมูลฝอยมีมากเพิ่มขึ้นเป็นอันค้มไม่ค้ส่วนส้ค้กับจำนวนรถ ประกอบกับเขตการเก็บขยะมูลฝอยมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้การให้บริการแก่ประชาชนในค้านนี้ไม่สมบูรณ์เต็มที่ ซึ่งปรากฏว่าทางเทศบาลได้รับการค้ำหนึมากทั้งโดยโทรศัพท์ หนังสือร้องเรียน และทางหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งทางเทศบาลก็ได้พยายามแก้ไขโดยเพิ่มจำนวนเที่ยวการเก็บขนให้มากขึ้น แต่ก็ยังคงไม่เพียงพออยู่นั้นเอง ๔๙ ซึ่งข้อบกพร่องนี้สมควรจะได้รับการแก้ไขโดยเร็ว โดยการจ้ค้หารถเพิ่มมากขึ้น เพราะบริการค้านนี้เป็นสิ่งจำเป็นค่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด ความบกพร่องหรือการปฏิบัติค้ค้อย่างสมบูรณ์ยอมสะท้อนถึงผลการปฏิบัติงานของเทศบาลโดยส่วนรวม ซึ่งจะเป็นผลค่อทรรศนะคติของประชาชนที่มีค่อเทศบาลเป็นอันมาก

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทางเทศบาลประสบอยู่เสมอก็คือ การทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะของประชาชนซึ่งก่อให้เกิดความสกปรกไม่ถูกอนามัยและเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค ปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า อาจจะเนื่องมาจากความบกพร่องในการให้บริการของทางเทศบาลเอง ฉะนั้น ทางแก้ไขที่นำจะให้ผลที่สุคคก็คือ พยายามให้บริการในจุดที่ประชาชนทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะให้มากขึ้น ซึ่งจะค้ค้กว่าการควบคุมจับกุมเพราะทำได้ลำบากกว่า

๔๘ - ๔๙ สัมภาษณ์ นายสนอง โอชะกุล หัวหน้าหมวดกำจัดมูลฝอยเทศบาลนครธนบุรี เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๑๐

๓. หมวดกำจัดอุจจาระ งานในหน้าที่ของแผนกรักษาความสะอาดที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำจัดอุจจาระ ทั้งนี้ เพราะว่าถ้าหากเทศบาลไม่จัดบริการให้ปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองก็จะก่อให้เกิดความสกปรกไม่ถูกสุขอนามัย อาจก่อให้เกิดการแพร่หลายของเชื้อโรคได้ เพราะประชาชนอาจจะนำเอาสิ่งปฏิกูลเหล่านี้ไปทิ้งในที่ต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หรือการไปทิ้งหรือกำจัด อาจจะทำในลักษณะที่ไม่ปกปิด ไม่ถูกอนามัย ก่อให้เกิดการสกปรกและกลายเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคต่าง ๆ ได้โดยง่าย ฉะนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องดำเนินการให้ โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของหมวดกำจัดอุจจาระ

การปฏิบัติงานของหมวดกำจัดอุจจาระ การดำเนินงานมีผลสำหรับชนอุจจาระและเครื่องมือในการสูบน้ำอุจจาระจากถังส้วมเป็นอุปกรณ์สำคัญ การให้บริการของหมวดกำจัดอุจจาระแตกต่างจากการกำจัดมูลฝอย ซึ่งเทศบาลจะต้องดำเนินการเป็นปกติประจำวัน ส่วนการกำจัดอุจจาระนั้นจะปฏิบัติงานเมื่อมีประชาชนแจ้งมาให้เทศบาลไปบริการให้ โดยแบ่งเขตการทำงานออกเป็น ๒ เขต คือ เขตคลองบางกอกน้อยเป็นเส้นแบ่งเขต คือ เขตเหนือคลองบางกอกน้อยและใต้คลองบางกอกน้อยแต่ละเขต มีนายตรวจคอยควบคุมการปฏิบัติงานและรับผิดชอบในการเก็บเงินค่าบริการเฉพาะภายใน และรายงานการปฏิบัติงานประจำวันเสนอหัวหน้าแผนก ส่วนการจัดควบคุมให้ยานพาหนะประเภทออกปฏิบัติงานกำจัดอุจจาระออกปฏิบัติงานนั้นให้อยู่ในความควบคุมรับผิดชอบของหัวหน้าหมวด ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานตลอดจนการรับผิดชอบต่องานคาน้ำรดการควย ๕๐

ปัญหาที่หมวดกำจัดอุจจาระประสบอยู่เสมออันก็คือ การที่มีผู้แอบอ้างเป็นเจ้าของพนักงานของเทศบาลไปลักลอบรับจ้างตัดอุจจาระ แล้วนำไปทิ้งในคูคลองอันก่อให้เกิดการสกปรกและเป็นการแพร่เชื้อโรคอยู่เสมอ ซึ่งทางเทศบาลแก้ไขปัญหานี้ได้ยากเพราะประชาชนไม่ทราบ เพราะเข้าใจผิดว่าเป็นพนักงานของเทศบาลประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจจะเป็นการติดต่อกับเทศบาลทำได้ไม่สะดวกหรือให้บริการไม่ทันใจจึงยินยอมให้รถตัดอุจจาระ^{เพราะ}เดือนบริการให้ ซึ่งความมั่งง่ายอันนี้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ประชาชนอื่น ๆ โดยทั่วไป

๕๐ สัมภาษณ์ นายบุญมา ชรรณแสงศรี หัวหน้าหมวดกำจัดอุจจาระ เทศบาลนครธนบุรี เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๑๐

ปัญหานี้ ผู้เขียนเข้าใจว่าเนื่องมาจากความไม่สะดวกในการให้บริการของเทศบาลเอง ซึ่งทั้งนี้เทศบาลยังมีอุปกรณ์ในการนี้ไม่เพียงพอ กล่าวคือมีรถตัดหญ้าเพียง ๖ คัน ฉะนั้น การแก้ไขปัญหานี้ก็คือการจะได้เพิ่มอุปกรณ์ให้มากขึ้น และได้มีการให้พื้นที่ได้รับแจ้งขอรับบริการมา

๔. หมวดควบคุมรักษาความสะอาด ในการรักษาความสะอาดของบ้านเมือง นอกจากการจัดเก็บขยะมูลฝอยแล้ว หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการรักษาความสะอาด ถนน ตรอก ซอยสาธารณะที่เทศบาลจะต้องดำเนินการรักษาความสะอาดถนนสายต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถนนของคนให้สะอาด ก็เพื่อกำจัดฝุ่นหรือเศษผงตลอดจนเศษขยะต่าง ๆ ที่ตกหล่นบนถนนและทางเท้าที่เกิดจากที่ผู้คนสัญจรไปมาทิ้งหรือทำหล่นไว้ หรือจากการที่ลมพัดพาเอาฝุ่นหรือเศษซีเมนต์จากโรงงานหรือโบสถ์จากสถานที่ต่าง ๆ มาตกบนถนน ตลอดจนความสกปรกที่เกิดจากสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดจากยานพาหนะที่สัญจรไปมา ความสกปรกนี้ที่รกรุงรังเหล่านี้เป็นหน้าที่ของหมวดนี้จะต้องทำความสะอาด โดยการกวาดและการล้างถนนให้มีความสกปรกรกรุงรังดังกล่าวหมดไป

นอกจากหน้าที่ในการรักษาความสะอาดดังกล่าวแล้ว หมวดควบคุมรักษาความสะอาดยังมีหน้าที่ควบคุมการรักษาความสะอาดรวมประสานกับหมวดกำจัดมูลฝอยให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และผลของมูลฝอยที่ถนนกวาดรวมไว้ก็จะส่งให้รถเก็บมูลฝอยรับไปทำลายให้เป็นส่วนใหญ่

การปฏิบัติงานของหมวดควบคุมการรักษาความสะอาด การรักษาความสะอาด ถนน ตรอก ซอยต่าง ๆ จะมีคนงานคอยกวาดถนนอยู่ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน โดยแม่เขตกการรักษาความสะอาดออกเป็น ๑๐ เขตด้วยกัน คือ เขต ๑ ถนนประชาธิปไตย มีคนงานรับผิดชอบกวาดถนน ตรอกซอยประมาณ ๒๐ คน ถนนสมเด็จพระยาและท่าดินแดง มีคนงานประมาณ ๒๑ คน เขต ๓ ถนนลาดหญ้าเจริญรัตน์ มีคนงานประมาณ ๑๔ คน เขต ๔ ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน มีคนงานประมาณ ๓๐ คน เขต ๕ ถนนเจริญนคร มีคนงานประมาณ ๓๐ คน เขต ๖ ถนนเทอดไทยอินทพิทักษ์ มีคนงานประมาณ ๒๐ คน เขต ๗ ถนนวุฒิกาศ คาวคนอง จอมทอง มีคนงานประมาณ ๑๓ คน เขต ๘ ถนนนิสรภาพวังเกษม มีคนงานประมาณ ๒๖ คน เขต ๙ ถนนอรุณอมรินทร์และพรานนก มีคนงานประมาณ ๑๖ คน และเขต ๑๐ ถนนราชวิถี มีคนงานประมาณ ๓ คน

การปฏิบัติงานของถนนเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมของหัวหน้าผู้ควบคุมแต่ละเขต การปฏิบัติงานปฏิบัติทั้งกลางวันและกลางคืน สำหรับจุดที่ต้องปฏิบัติกลางคืนควยนั้นได้แก่ บางตอนของเขต ๑ และเขต ๖ ซึ่งเป็นเขตที่เป็นชุมชนหนาแน่น ซึ่งย่อมมีฝุ่นและเศษผงมากกว่าแห่งอื่น ๆ

๕. หมวดล้างท่อ การรักษาความสะอาดของบ้านเมือง นอกจากจะปฏิบัติค่าน การเก็บ กวาดมูลฝอยและเศษผงต่าง ๆ แล้ว งานคานการระบายน้ำโสโครกจากถนน บ้าน เรือน อาคารร้านค้า โรงงานอุตสาหกรรม ก็เป็นงานรักษาความสะอาดที่สำคัญประการหนึ่ง ที่เทศบาลจะต้องให้มีขึ้น ในการระบายน้ำและสิ่งโสโครกต่าง ๆ ของเทศบาลก็ได้จัดสร้าง ท่อระบายน้ำ ทางระบายน้ำชนิดต่าง ๆ ขึ้น ทั้งรวมตลอดถึงคูและคลองต่าง ๆ ที่ใช้เป็น ทางระบายน้ำจากถนนหนทาง เมื่อเกิดฝนตกขึ้นและการจากที่ประชาชนก่อให้เกิดขึ้นเองควย ทางระบายน้ำเหล่านี้ทั้งที่ก่อสร้างขึ้นและที่มีอยู่แต่ดั้งเดิมแล้วจำเป็นต้องได้รับการบำรุงรักษา ให้ใช้การได้ตลอดเวลา ทั้งคานการซ่อม บำรุง บูรณะและการรักษาความสะอาด เหตุที่ ต้องมีการรักษาความสะอาดตลอดเวลานั้นก็เนื่องจากว่าบรรดาน้ำสกปรกที่ไหลผ่านทาง ระบายน้ำเหล่านี้ ย่อมจะมีวัตถุต่าง ๆ ปนเปื้อนอยู่ควย ซึ่งอาจทำให้ท่ออุดตันใช้ระบายน้ำ ไม่ได้ ทำให้ระบายไม่ทันเกิดท่วมก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใช้ถนน และมักจะมีสิ่งโสโครก ออกจากท่อระบายน้ำตลอดจนเศษขยะมูลฝอยกระจัดกระจายไปบริเวณส่วนอื่น ๆ นอกจาก นั้นอาจก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้เช่นกัน ฉะนั้น ท่อต่าง ๆ เหล่านี้จึงจำเป็นต้องได้รับการล้างอยู่เสมอ ซึ่งงานรับผิดชอบคานนี้คานหน้าที่ของ หมวดล้างท่อโดยตรง

การปฏิบัติงานของหมวดล้างท่อ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ การล้างท่อ- ระบายน้ำ และการขุดลอกคูหรือคลองระบายน้ำ ในการล้างท่อดูระบายน้ำนั้น เทศบาลมีกน คอยทำความสะอาดท่อระบายน้ำเป็นประจำวัน โดยคอยตักเลนและวัตถุต่าง ๆ ที่ทำให้หน้า ไหลไม่สะดวก หรืออุดตัน ตลอดจนการรักษาท่อระบายน้ำไม่ให้มีมูลฝอยหรือเศษผงไปอุดตัน สำหรับการรักษาความสะอาดทางระบายน้ำที่เป็นคูคลองนั้น จะมีกนงานคอยขุดลอกคูคลอง เมื่อต้นเขินระบายน้ำไม่สะดวก การทำความสะอาดอีกวิธีหนึ่งโดยการใช้รถสูบน้ำฉีดเข้าไป ในท่อต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่สมควร

๖. หมวดสวนสาธารณะ งานของแผนกรักษาความสะอาดนอกจากจะดำเนินการด้านการรักษาความสะอาดเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสุขภาพอนามัยของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งอยู่กันอย่างหนาแน่นแล้ว ยังดำเนินการด้านสวนสาธารณะเพื่อความสวยงามของบ้านเมือง และเป็นสถานที่ให้ประชาชนพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย โดยจัดให้มีหมวดบำรุงสวนสาธารณะ สวนหย่อม ปลูกและบำรุงต้นไม้ตามริมถนนเพื่อให้ความร่มเย็นแก่ผู้สัญจรไปมา

การให้บริการด้านสวนสาธารณะของเทศบาลนครธนบุรีอยู่ในความควบคุมรับผิดชอบของหมวดสวนสาธารณะ แผนกรักษาความสะอาด โดยได้จัดให้มีและบำรุงสวนสาธารณะด้วยกัน ๓ แห่ง คือ ที่เชิงสะพานพุทธยอดฟ้าฝั่งธนบุรี สวนสาธารณะวงเวียนใหญ่ และสวนสาธารณะที่เชิงสะพานกรุงเก่า ฝั่งธนบุรี บริเวณสวนสาธารณะทั้ง ๓ แห่ง แม้จะมีพื้นที่ไม่มากนัก แต่ทางเทศบาลก็พยายามจะจัดให้สวยงาม ประกอบด้วยไม้ดอกไม้ประดับและมีน้ำพุ จัดที่นั่งไว้ให้ประชาชนนั่งพักผ่อน จัดตั้งเครื่องรับโทรศัพท์และเครื่องขยายเสียง บริการแก่ประชาชนในบริเวณสวนสาธารณะ และบางจุดเพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนและได้รับความรู้ความบันเทิงที่ประชาชนควรจะได้รับ

นอกจากจะจัดให้มีสวนสาธารณะแล้ว ทางเทศบาลยังได้ปลูกต้นไม้ตามถนนบางแห่ง และบริเวณวงเวียนอีกด้วย โดยมีคนงานควบคุมดูแลบำรุงรักษาพร้อมกับหมวดควบคุมรักษาความสะอาดอีกด้วย

๗. หมวดยานพาหนะ ในการดำเนินการในหน้าที่ของแผนกรักษาความสะอาด นอกจากจะมีตัวบุคคลทำงานประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วยังมีอุปกรณ์ใช้ในการทำงานอีกด้วย อุปกรณ์ที่สำคัญได้แก่รถขนขยะมูลฝอย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๒๓ คัน รถกำจัดอุจจาระ ๖ คัน รถขนเลนและรถบันทึกชนิดอื่น ๆ ซึ่งใช้ในกิจการดังกล่าวอีกหลายคัน ฉะนั้น เพื่อความสะดวกในการควบคุมดูแลรักษา ซึ่งมอบให้หมวดยานพาหนะ เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลรักษา และคอยซ่อมแซมเมื่อเกิดการชำรุดขึ้น ตลอดจนการควบคุมดูแลรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานที่ของแผนกรักษาความสะอาดอีกด้วย

งานของแผนกรักษาความสะอาดนอกจากจะทำหน้าที่รักษาความสะอาดแล้วยังต้องรับผิดชอบในด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันเกี่ยวกับบรรดาป้ายโฆษณาต่าง ๆ อีกด้วย ฉะนั้น เพื่อความเป็นระเบียบมีให้มีสิ่งรกรุงรัง หรือกีดขวางทางสัญจร

งานรักษาความสะอาดจึงรวมถึงการควบคุมดูแลบรรดาป้ายโฆษณาต่าง ๆ นี้ด้วย โดยให้
หน่วยงานรับผิดชอบตรวจตราควบคุมการติดตั้งป้ายโฆษณาดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายและ
บทบัญญัติ ประชาชน หน่วยงาน หรือบริษัทห้างร้านใด ๆ จะทำการติดตั้งป้ายโฆษณาสินค้าหรือ
ป้ายโฆษณาอื่น ๆ จะต้องมาติดขอรับอนุญาตจากหน่วยโฆษณา ซึ่ง^{๕๑} โดยตรงกับแผนกรักษา
ความสะอาด หน่วยโฆษณาจะเป็นผู้พิจารณาว่าสมควรจะให้ติดตั้งได้หรือไม่ เป็นผู้เก็บค่า-
ธรรมเนียมการติดตั้งและควบคุมดูแล ควบคุมให้การติดตั้งป้ายโฆษณานั้นอยู่ในระเบียบของ
กฎหมายและเทศบัญญัติ หากมีการละเมิดก็จะเสนอรายงานเพื่อดำเนินคดีต่อบุคคลนั้น ๆ
ต่อไป

๒.๖ แผนกการประปา

หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเทศบาลนครธนบุรี ซึ่งกฎหมายบังคับไว้ได้
จัดทำเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน คือการจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปาสำหรับ
บริโภค ซึ่งภาระอันนี้เป็นหน้าที่ของแผนกการประปาที่ดำเนินการให้บริการแก่ประชาชน
ในเขตเทศบาลนครธนบุรี

แผนกการประปา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดให้มีและจำหน่ายน้ำสะอาด
เพื่อสาธารณูปโภค ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์จากการนี้แบ่งส่วนการบริหารออกเป็นหมวด
ต่าง ๆ ดังนี้^{๕๑}

๑. หมวดกลาง
๒. หมวดคลัง
๓. หมวดการเงิน
๔. หมวดสูบและกรองน้ำ
๕. หมวดพัสดุ
๖. หมวดจำหน่ายน้ำ

^{๕๑} เทศบาลนครธนบุรี การแบ่งส่วนบริหาร ของเทศบาลนครธนบุรี

แต่ละหมวดมีหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้ -๕๒

๑. หมวดกลาง มีหน้าที่และรับผิดชอบงานเกี่ยวกับ

- ๑. งานสารบรรณของแผนก
- ๒. การติดต่อกับประชาชนผู้ไขข้อสงสัย เช่นการรับเรื่องราวการไขข้อสงสัย รับแจ้งข้อเท็จจริงเรื่องราวจุดข้อสงสัย เป็นต้น

- ๓. การจัดทำงบประมาณของแผนกรวมกับหมวดคลัง
- ๔. การทำสถิติต่าง ๆ ของแผนก
- ๕. งานบริหารงานบุคคลของแผนก
- ๖. ประสานงานกับหมวดอื่น ๆ และหน่วยงานอื่นของเทศบาล

๒. หมวดคลัง มีหน้าที่และรับผิดชอบงานเกี่ยวกับ

- ๑. การเบิกจ่ายตามฎีกาเฉพาะกิจการประปา
- ๒. เก็บรักษาเงินที่รับจากหมวดต่าง ๆ และจัดทำบัญชีทุกประเภทของแผนกการประปา

๓. ร่วมกับหมวดกลางในการจัดทำงบประมาณของแผนกการประปา

๓. หมวดการเงิน มีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการรับเงินที่เป็นรายได้เฉพาะการประปา ซึ่งได้แก่ ค่าจำหน่ายมาตรวัดน้ำ ค่าเช่ามาตรวัดน้ำ ค่าจำหน่ายสิ่งของคงคลังพัสดุ ผลประโยชน์จากค่าแรง ค่าตรวจ ค่าปรับ ค่าติดตั้งประปาผอนส่ง เป็นต้น ตลอดจนการจัดทำบัญชีและส่งมอบเงินให้กับหมวดคลัง

๔. หมวดสูบลและกรองน้ำ มีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งน้ำดิบเพื่อนำมาผลิตเป็นน้ำประปา ทำหน้าที่ในการผลิตน้ำประปา ตรวจสอบและควบคุมเครื่องจักรกลที่ใช้ในการผลิตน้ำประปา ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพของน้ำให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

สำหรับน้ำประปาที่เทศบาลจัดหามาให้บริการแก่ประชาชนนั้นได้มา ๒ ทาง คือ น้ำประปาที่เทศบาลผสมขึ้นเองจากบ่ออากาศ และที่ได้รับจากกรมโยธาเทศบาล

๕. หมวดจำหน่ายน้ำ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- ๑. การจัดจำหน่ายน้ำประปาแก่ประชาชน น้ำที่จะจำหน่ายให้แก่ประชาชนนั้นเป็นน้ำที่ทางเทศบาลผลิตได้เองและที่รับจากกรมโยธาเทศบาล โดยการติดตั้งมิเตอร์ตั้งกอกสาธารณะ และแจกจ่ายโดยไรรถบรรทุกน้ำ

๒. ความคุ้มครองนิคมชลประทานที่ส่งน้ำทั้งหมดในเทศบาล ตลอดจนการแก้ไข
มิให้เกิดการบกพรองและเสียหาย

๖. หมวดพัสดุ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

๑. การจัดหาพัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในกิจการประปา ตั้งแต่
เครื่องจักรกล อุปกรณ์ ท่อส่งน้ำ ตลอดจนเครื่องเขียนแบบพิมพ์และเครื่องใช้ในสำนักงาน

๒. การจัดเก็บ รักษาพัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ของแผนกการ-
ประปา โดยการทำบัญชีทรัพย์สินของแผนกตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

การให้บริการแก่ประชาชน

แผนกประปา เทศบาลนครธนบุรี มีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการค้ำน้ำประปา
แก่ประชาชน ทั้งในด้านการจัดหา การติดตั้งท่อประปา และการจำหน่ายน้ำประปาแก่ประชาชน

ในการจัดหาน้ำ เทศบาลตระหนักดีว่าเป็นงานอันรีบด่วน เพราะปริมาณของ
น้ำประปาที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เนื่องจากมีประชาชนใช้น้ำ
เพิ่มขึ้นมาก ขณะนี้มีถึง ๘๗๐,๐๐๐ รายแล้ว แต่เทศบาลสามารถให้บริการได้เพียง

๑,๑๐๐,๐๐ คิวบิกเมตรต่อวันเท่านั้น ซึ่งเป็นจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ จำนวน
น้ำดังกล่าวนี้ได้จากบ่อประปาของที่มีอยู่ ๓๐ บ่อ ซึ่งสามารถผลิตน้ำได้ประมาณ ๓๐,๐๐๐
คิวบิกเมตรต่อวัน และได้รับจากกรมโยธาเทศบาลอีก ๘๐,๐๐๐ คิวบิกเมตรต่อวัน การแก้
ปัญหาเฉพาะหน้านี้ทางเทศบาลได้พยายามหาแหล่งน้ำดิบเพิ่มขึ้น โดยการขุดบ่อน้ำบาดาล
ในจุดที่ขาดแคลนมากเป็นการรีบด่วน ในขั้นต่อไปเป็นโครงการ ๕ ปี เทศบาลจะได้รับน้ำ
ดิบจากกรมโยธาเทศบาล ซึ่งจะวางท่อส่งน้ำจากสามเสนมาสู่โรงกรองธนบุรีเพื่อทำน้ำ
ประปาเพิ่มขึ้นอีก ๘๐,๐๐๐ คิวบิกเมตรต่อวัน ซึ่งจะมีน้ำเพิ่มขึ้นอีกจนเพียงพอแก่ผูบริโภค
ส่วนโครงการระยะยาวนั้นเทศบาลนครธนบุรีจะหาแหล่งน้ำเพื่อนำมาผสมน้ำประปาเอง
โดยเทศบาลจะสร้างโรงกรองเพิ่มขึ้น โดยมอบหมายให้กรมชลประทานเป็นผู้จัดหาแหล่ง
น้ำให้ โครงการนี้เป็นโครงการที่รับสถานการณ์ในระยะ ๒๐ - ๓๐ ปีข้างหน้า ๕๓

๕๓ สัมภาษณ์ นายประคิษฐ์ ถนัดพจนมาตย์ ปลัดเทศบาลนครธนบุรี เมื่อ
วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๑๐

ในด้านการติดตั้งประปาแก่ผู้อยู่ในนั้น เทศบาลให้บริการติดตั้งท่อประปาให้ ๒ ระบบ คือ ชำระเงินสงกวคเดียวเมื่อติดตั้งเสร็จ และชำระเงินผ่อนระยะยาวเป็น เวลาถึง ๗๒ เดือน สำหรับบริการเงินผ่อนนั้นนับว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำมาก เพราะชำระเดือนหนึ่งประมาณ ๑๒ - ๒๐ บาทเท่านั้น ๕๔

ในด้านการจำหน่ายน้ำประปาแก่ประชาชน นอกจากจะจำหน่ายตามท่อส่งแล้ว เทศบาลได้ให้บริการโดยการใ้รถบรรทุกน้ำไปแจกจ่ายแก่ประชาชนในเขตต่าง ๆ ในยาม ขาดแคลนน้ำ และพยายามขยายการตั้งกอกสาธารณะในที่ต่าง ๆ อีกด้วย

ข้อสังเกตในเรื่องการจำหน่ายน้ำประปาที่เป็นปัญหา ซึ่งทั้งประชาชนผู้ใช้ และเทศบาลเองประสบอยู่ก็คือ อัตราค่าน้ำสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าน้ำประปาพระนคร คือฝั่งธนบุรี ค่าน้ำคิวบิกเมตรละ ๑.๕๐ บาท แต่ประชาชนในฝั่งพระนครเสียค่าน้ำเพียง คิวบิกเมตรละ ๕๐ สตางค์เท่านั้น เรื่องนี้หัวหน้าแผนกการประปาได้ชี้แจงว่า ค่าน้ำแพง เพราะต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากค่าไฟฟ้าใช้ในการผลิตแพงประการหนึ่ง และการดำเนิน กิจการด้านนี้ต้องใช้งบประมาณของเทศบาลเองเป็นส่วนใหญ่ จะได้รับเงินอุดหนุนจาก รัฐบาลเพียงครั้งคราวเท่านั้น หากจะจำหน่ายในราคาต่ำกว่านี้แล้ว เทศบาลก็ไม่อาจ จะดำเนินการเองได้ ๕๕ ส่วนประชาชนในฝั่งพระนครเสียค่าน้ำถูกกว่านั้น เพราะ น้ำประปานั้นกรมโยธาเทศบาลเป็นผู้ผลิตและจัดจำหน่ายให้แก่ประชาชน.

๕๔ - ๕๕ สัมภาษณ์ นายชอบ ชูสุทธิ หัวหน้าแผนกการประปา เมื่อวันที่